

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

EXAMENSARBETE
Höstterminen 2011
Läroutbildningen i musik
Charlotta Wallerstein

Hur bred är musikundervisningen?

En studie i musikundervisningens genbredd i högre årskurser.

Handledare: Anna Houmann

Abstract

Title: How wide is the music education? A study of genre diversity in music education in elementary school.

The study investigates the diversity of musical genre in music education for 7th to 9th grade pupils in Swedish schools. There have been interviews with secondary school teachers and 17 pupils in 8th grade from four different schools in a Swedish town. The starting point is that education in different genres, foster the music knowledge of the pupils. The teachers in the study say that only a few genre works with the pupils and these are usually pop and rock. The teachers also say it is difficult to teach in other genres than pop and rock. There is not enough time to educate in more unfamiliar genres. The result of the study claims that the pupils want to take part and learn from different musical styles. The amount of lessons for musical education in the curriculum is a limiting factor, the teachers haven't time to fulfil the goals stated in the curriculum and the pupils will rarely get any deeper knowledge in any other genre besides pop and rock.

Keywords: genre diversity, music education, personalization, pop and rock music, qualitative interview.

Sammanfattning

Titel: Hur bred är musikundervisningen? En studie i musikundervisningens genrebredd i högstadiet.

Studien behandlar musikundervisningens genrebredd i årskurs 7-9. Intervjuer har utförts med fyra högstadielärare och 17 elever i årskurs 8 på fyra olika skolor i en svensk stad. Utgångspunkten för studien är att undervisning i flera olika genrer främjar elevernas musikkunskap. Lärarna i studien låter förstå att enbart vissa genrer går hem hos eleverna och dessa genrer är oftast pop och rock. Lärarna menar också att det är svårt att undervisa i andra genrer än pop och rock. Tiden räcker inte till för att gå in på mer ovana musikgenrer som ofta innebär en avancerad nivå. Studiens resultat visar att eleverna vill ta del av fler genrer än pop och rock. Antalet lektionstimmar som musikundervisningen får i timplanen är en begränsande faktor, lärarna hinner inte uppfylla målen i kursplanen och eleverna kan sällan få fördjupade kunskaper i någon genre förutom pop och rock.

Sökord: genrebredd, individanpassning, kvalitativa intervjuer, musikundervisning, pop- och rockmusik.

1. Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	3
3. Tidigare forskning och litteraturgenomgång	4
3.1 Musikundervisningens syfte och innehåll.....	4
3.2 Olika förutsättningar	5
3.2.1 Förkunskaper	7
3.2.2 Tidsaspekten	8
3.3 Ungdomars värld och skolans roll	10
4. Metod	13
4.1 Kvalitativ intervju	13
4.2 Urval och genomförande.....	14
4.2.1 ”Mångfaldsskolan”	15
4.2.2 ”Centrumskolan”	16
4.2.3 ”Villaskolan”	17
4.2.4 ”Radhusskolan”	18
4.3 Analys	18
4.4 Etiska överväganden	19
4.4.1 Felkällor, avgränsningar och bortfall.....	20
4.4.2 Studiens validitet.....	21
5. Resultat	22
5.1 Genrebredd i musikundervisningen	22
5.1.1 Genrer som tenderar att utebli	23
5.2 Att utgå från eleven.....	26
5.3 Vad vill eleverna?	28
5.4 Acceptans och att smyga in genrer	29
5.5 Tid och individanpassning	31
5.6 Musikämnets roll	32
6. Resultatdiskussion	34
6.1 Tid och individanpassning	34
6.2 Musiklärarens uppgift och skolans roll.....	36
6.3 Genrebredd i undervisningen.....	37
7. Slutsats	38
7.1 På vilket sätt följs kursplanen när det gäller genrebredd?	38
7.2 Vilken musik spelas på lektionerna?	38
7.3 Hur reagerar eleverna när musiklärarna vill introducera en ny genre?.....	39
8. Rekommendationer för framtida forskning	41
9. Referenser	42
Bilaga 1 – Mail till lärarna på skolan där jag hade VFU VT-2011	43
Bilaga 2 – Mail med förfrågan till lärare.	43
Bilaga 3 - Påminnelsemail	44
Bilaga 4 - Intervjufrågor till elever	44
Bilaga 5 – Intervjufrågor till lärare	44
Bilaga 6 – Kursplanen i musik.....	46

1. Inledning

Som blivande musiklejare är det självklart att jag reflekterar över musikundervisningens innehåll. Undervisningen ska vara bred och innehålla nya moment, men idag begränsas genrebredden ofta till pop och rock. Dessa genrer är redan bekanta hos de flesta elever.

Jag vill undervisa elever i något som de inte kände till sedan innan, precis som man gör i många andra skolämnen. Oavsett vilken skola jag har haft praktik på har undervisningen främst innefattat pop och rock. Under en praktikperiod då jag undervisade på högstadiet funderade jag mycket kring det här. Jag upplevde att det fanns ett motstånd bland eleverna mot musik som inte var populär. På min praktik våren 2011 ville eleverna i sjätte klass inte sjunga "Bjud på middag", skriven av Ola Johansson, som enligt min erfarenhet gick hem hos de flesta elever. Låten har flera stämmor som sjungs om och om igen och byggs på varandra. Varje stämma innehåller också handklapp på olika ställen och i sin helhet blir stycket rytmiskt och svängigt. Svaret jag fick var att det inte var en riktig "låt". "Vad är en låt?" frågade jag då för att ta reda på hur de definierade ordet. "Sånt som finns på Spotify" lød svaret. Jag förstod också att eleverna fick bestämma en del själva vad de ville spela och sjunga. Mina tankar började växa fram till ett antal frågor: Varför dominerar pop- och rockgenren i undervisningen? Varför får eleverna bestämma vad de vill spela och sjunga?

Jag är uppvuxen och från början skolad i den klassiska musiken. Som sångerska har jag en bred musikalisk bakgrund. Klassisk och sakral musik kom in tidigt i mitt liv, sedan 60- och 70-talspop, musikal, rock och jazz. Under årens lopp har jag arbetat både solo och i gruppkonstellationer med många olika genrer och uppskattat dem på olika sätt. På senare år har jag alltmer återgått till klassisk och kanske framförallt sakral musik även om jag lyssnar på diverse olika musikstilar. Jag är mycket tacksam över att jag har blivit presenterad för så många olika stilar av olika människor, lärare, vänner och föräldrar. Det är därför jag som lärare och förebild vill visa mina framtida elever så stor bredd som möjligt i musikämnet. En vision är att mina elever ska se värdet i olika genrer, göra de olika musikstilarna till sina egna och uppskatta dem genom att spela och sjunga dem. Det är en närmast utopisk tanke, men jag menar att jag borde lyckas med en eller ett par elever i varje klass.

Kursplanen i musik tar upp genrebredd som en viktig faktor i musikundervisningen. Där kommer in. Det är svårt att undervisa allt som anges då det inte finns tillräckligt med tid att tillgå. Risken finns att många lärare går på i samma spår som innan eftersom den nya kursplanen inte medger mer tid än innan.

Även om kursplanen i musik nämner ordet genre flera gånger och även namnger några genrer i kursbeskrivningen, är det inte tydligt vilka genrer som avses eftersom de stora genrer som nämns, konstmusik, folkmusik och populärmusik, i sig innefattar en rad variationer och genrer. Det är svårt för musklärare att tolka kursplanen när det gäller vad som menas med genre och vilka som åsyftas. I kursplanen nämns de verktyg, det vill säga instrument, som behövs i musikundervisningen. Men beskrivningarna är neutrala och säger inte tydligt vilka genrer dessa verktyg ska användas till.

Rock och pop är kanske det lättaste att spela i klassammanhang, men om en musklärare ska undervisa i fler genrer behövs, menar jag, tydligare krav på genrebredd och tydligare instruktioner i kursplanen om vilka instrument som ska användas. Jag ser det som angeläget att utforska dels vad kursplanen i musik säger och dels den verkliga undervisningen som sker i skolan.

2. Syfte och frågeställningar

Enligt läroplan för grundskolan 2011 musik ska musikundervisningen i årskurs 7-9 innehålla flera olika genrer från olika epoker. Syftet med studien är att undersöka huruvida de genrer som enligt kursplanen för musik ska innefattas i musikundervisningen efterföljs och om det finns utrymme för var och en av genrererna.

Mot bakgrund av vad jag tidigare har berättat om mina praktikerfarenheter från musikundervisningen på högstadiet är studiens syfte också att undersöka och beskriva vilka mål kursplanen har för att åstadkomma genrebredd och med vilka metoder en lärare förväntas åstadkomma genrebredd. Syftet är också att undersöka och beskriva hur lärarna och eleverna uppfattar musikundervisningen ur ett genreperspektiv. Studiens frågor är:

- På vilket sätt följs kursplanen när det gäller genrebredd?
- Vilken musik spelas på lektionerna?
- Hur reagerar eleverna när musklärarna vill introducera en ny genre?

3. Tidigare forskning och litteraturgenomgång

Här behandlar jag forskning som bedrivits på ämnet och litteratur som tar upp problematiken kring genrebredd i musikundervisningen. I den nationella kursplanen för musik har jag undersökt vad som ska ingå i musikundervisningen i högstadiet. Skolinspektionens granskning av musikundervisningen belyser problematiken kring tiden för musikämnet och även den musik som generellt spelas och sjungs på högstadiet, nämligen pop- och rockgenren.

3.1 Musikundervisningens syfte och innehåll

För att ta reda på vad kursplanen i musik (2011) säger om undervisning i olika genrer måste man se vad som står om musikundervisningens innehåll i årskurs 7-9. Kunskapsformerna är uppdelade i tre kategorier: *Musicerande och musikskapande*, *Musikens verktyg* och *Musikens sammanhang och funktioner*.

Genom undervisningen ska eleverna utveckla förmågan att uppleva och reflektera över musik. Elevernas erfarenheter av musik ska utmanas och fördjupas i mötet med andras musikaliska erfarenheter. Därigenom ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar sina kunskaper om och förståelse för olika musikkulturer, såväl den egna som andras. Genom undervisningen i ämnet musik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer,
- skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer, och
- analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang. (Kursplan i Musik, 2011, sid. 44).

Musikundervisningens syfte i de högre årskurserna är att eleverna ska bredda sina erfarenheter av genrer, musikstilar och kulturer som varit okända för dem tidigare. Musikundervisningen ska också utveckla elevernas förmåga att samarbeta, använda sina kunskaper till att själva musicera och lyssna på musik samt att kunna delta i olika musikaliska sammanhang. Genom musikundervisningen i de högra årskurserna ska eleverna använda sina kunskaper till att öka förståelsen för andra kulturer och musikstilar kopplade till dessa. Kursplanen betonar vikten av genrebredd i undervisningen vad gäller alla sätt att musicera och skapa musik.

I kursplanen för musik (2011) anges följande genrer som ska finnas med i musikundervisningen: ”Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.” (sid. 46).

Under rubriken *Musicerande och musikskapande* beskrivs till exempel hur man ska involvera olika genrer även i skapandet av musik vilket innebär att eleverna inte bara ska skapa musik i en genre utan i flera: ”Musikskapande i olika genrer, till exempel visor, ljudkompositioner och låtar.” (sid. 46).

En viktig del i kursplanens (2011) syfte med musikundervisningen är att eleverna ska utveckla sin lyhördhet för andras sätt att skapa musik, samarbeta och framföra musik. Så här är det formulerat i kursplanen: ”Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en musikalisk lyhördhet som gör det möjligt att i samarbete med andra skapa, bearbeta och framföra musik i olika former.” (sid. 44). Man påpekar också att elever ska uppmuntras att ha ett öppet sinne för olika sorters musik som blir framförda på olika sätt. Samarbete är enligt kursplanen en viktig förutsättning för många former av musikskapande och utvecklar lyhördhet för varandras sätt att musicera. Samarbete och lyhördhet skulle i sin tur kunna skapa större acceptans och förståelse för olika genrer och musikaliska preferenser.

3.2 Olika förutsättningar

En självklar utgångspunkt om man vill erbjuda eleverna ett smörgåsbord av olika genrer och musikstilar är att skolan och undervisningen medger det. Det finns ett antal faktorer som påverkar musikundervisningens kvalitet (Skolinspektionen, 2011). Enligt skolinspektionens granskning av musikämnet i grundskolan har skolor olika förutsättningar när det gäller disponering av tid, musiksalens utrustning och skolans tolkning av kursplanen i musik.

Enligt skolinspektionens granskning (Skolinspektionen, 2011) är skillnaden på olika skolor stor vad gäller utrustning i musiksalen. De musiklektörer som tjänstgör är inte heller alltid behöriga. Dessa faktorer menar skolinspektionen har påverkan på musikundervisningens kvalitet. I skolinspektionens granskning finns också indikationer på att musikundervisning kan ske helt utan instrument och utrustning. Eventuellt får eleverna bara sjunga till en musikbakgrund.

Kvaliteten och innehållet i musikundervisningen i tidiga årskurser får också betydelse för elevernas fortsatta möjligheter att tillgodogöra sig nya kunskaper när de börjar i högre årskurser och byter skola. Vi har sett flera exempel på att elever kan ha helt olika kunskaper i musik beroende på vilken skola de kommer ifrån. Det har blivit tydligt när klasser från olika skolor slås samman i exempelvis årskurs 7 och den ena halvan har haft tillgång till musiklektörer och instrument med möjlighet att musicera, medan den andra halvan inte haft den möjligheten. (Skolinspektionen, 2011, sid. 21)

Här nämner Skolinspektionen (2011) att eleverna har skiftande musikkunskaper eftersom de ofta kommer från olika skolor när de börjar på högstadiet. Med hänvisning till följande citat bör läraren individanpassa undervisningen så att eleven kan spela och sjunga på den nivå där hon befinner sig musikaliskt och tekniskt eftersom eleven annars kan tappa lusten att musicera då hon inte blir utmanad (sid. 16). För de elever som inte har särskilt mycket förkunskaper när de börjar på högstadiet kan undervisningsnivån av samma anledning bli för avancerad (sid. 16).

Individanpassning och elevinflytande har identifierats som förbättringsområden vid många av de granskade skolorna. Under lektionerna (...) har vi sett att undervisningen individanpassas i liten utsträckning. De flesta elever gör i stor utsträckning samma sak oberoende av tidigare erfarenheter och kunskaper. Det resulterar i att undervisningen inte blir tillräckligt utmanande för elever med goda kunskaper och för svår för elever med lite förkunskaper. Ett återkommande svar från elever som redan kan spela är att skolmusiken sällan lär dem något nytt. (Skolinspektionen, 2011, sid. 16)

Elevernas inflytande är en förutsättning som inte tillgodoses i särskilt stor utsträckning enligt Skolinspektionen. Det inflytande eleverna har sträcker sig till att de kan få välja på några låtar de ska spela eller några kompositörer som de ska skriva ett arbete om. Skolinspektionen tar upp ett gott exempel på elevinflytande i musikundervisningen från Sävar skola i Sävar. Där individanpassar läraren undervisningen, eleverna får vara med och bestämma undervisningens innehåll och musiksalen har den utrustning som krävs för att kunna åstadkomma bra undervisning i musik. Här sker undervisningen i halvklass och lektionsinnehållet är väl anpassat till lektionstiden. Läraren talar också om att individanpassningen är möjlig just för att undervisningen sker i halvklass.

Vid Sävar skola i Sävar, Umeå kommun, har dock inspektörerna sett goda exempel på individanpassning i högre årskurser. Där fångar musikläraren på ett bra och medvetet sätt upp elever på olika kunskapsnivåer genom att planera och anpassa lektionsinnehållet i olika svårighetsgrader. (...) musikläraren la stor vikt vid att tillmötesgå elevernas egna önskemål om låtval eller stilar när de skulle musicera. Lektionsinnehållet var väl anpassat till lektionstiden. Undervisningen bedrivs i halvklass vilket gör det lättare att individanpassa den. Det lyfte musikläraren fram som en viktig aspekt, som han anser vara till stor hjälp. Vid Sävar skola har eleverna dessutom god tillgång till instrument och bra musiklokaler med grupprum som är anpassade för musikämnet. (Skolinspektionen, 2011, sid. 16-17)

Det Skolinspektionen bland annat lyfter fram är att vi inte får reda på vad musiklärarens roll ger för resultat. Skolor gör sällan utvärderingar som visar vad undervisningen får för följer. (Skolinspektionen, 2011, sid. 17).

Elevinflytandet inskränks många gånger till att handla om att eleverna till exempel får välja bland ett antal låtar som de ska spela, eller välja vilken kompositör de ska skriva om. Granskningen visar att eleverna har lite inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. (Skolinspektionen, 2011, sid. 17)

Sävar skola verkar utgöra ett undantag vad gäller elevernas inflytande över lektionsinnehållet. Enligt Skolinspektionen (2011) är situationen på många skolor sådan att eleverna har lite inflytande över innehåll i undervisningen och dess olika moment och arbetssätt. Ett syfte med studien var att studera elevers inflytande i undervisningen.

3.2.1 Förkunskaper

Något som är viktigt att ta hänsyn till i musikundervisningen är elevers kunskapsmässiga förutsättningar. En del föräldrar ser till att deras barn får instrumentalundervisning på kulturskolan. Andra föräldrar har inte råd att låta sina barn gå på kulturskolan. Att musikundervisningen för barn ser olika ut på grund av ekonomiska förutsättningar är inte rättvist menar Skolverket i sin rapport (2003). De skriver att barn till föräldrar med högre utbildningsnivå klarar skolans musikundervisning bättre än andra elever. Dessa barn och ungdomar har kanske lärt sig mycket hemifrån eller från kulturskolan och har nytta av det i skolans musikundervisning. De barn vars föräldrar inte är högutbildade eller av olika anledningar inte har möjlighet att betala för sina barns instrumentallektioner, ges inte samma möjlighet att skaffa sig förkunskaper till skolans musikundervisning. Skolverket menar att det är fel att man på förhand ska skaffa sig nödvändiga kunskaper för att klara skolans musikundervisning.

Den viktigaste skillnaden är att barnen till föräldrar med högre utbildningsbakgrund lyckas betydligt bättre i musikämnet än genomsnittet. Dessa elever säger att de har lärt sig allt eller det mesta vid sidan av musiklektionerna vilket är anmärkningsvärt. De medvetna och resursstarka föräldrarna ser till att deras barn får tillgång till miljöer, där nödvändiga kunskaper kan utvecklas. Ur ett samhällsligt jämställdhetsperspektiv är detta inte rimligt. (Skolverket, 2003, sid. 10)

Enligt Skolverkets nationella utvärdering 2003 är musik ett populärt ämne bland elever idag. Många elever utanför skolan ägnar sig åt att lyssna på och spela musik samt även att samtala om det. Skolverket menar att skolan har som ambition att ta vara på de kunskaper elever har om musik och utgå från dem.

Musikämnet som helhet är ett populärt ämne bland alla eleverna. Utanför skolan tillhör musiklyssnade, musikspelande och samtalen om musik centrala aspekter av vad det innebär att vara ung. En övergripande ambition med skolan så som det formuleras i läroplanerna är att knyta an till ungdomars intressevärldar och att göra skolgången till en lustfylld läromiljö. Musikämnet har goda förutsättningar att svara upp mot dessa ambitioner. Utvärderingen visar emellertid att det är stora variationer mellan skolor med avseende på vilka ämnesmål som behandlas och vilka förutsättningar som finns för att nå målen. Ur ett nationellt perspektiv råder det inte likvärdiga förutsättningar för musikundervisningen i grundskolans nionde år. (Skolverket, 2003, sid. 10)

Ziehe, intervjuad i en artikel i Fotnoten (Claesdotter, 2011) talar om vikten att bitvis infoga främmande inslag i undervisningen av estetiska ämnen. Ungdomar idag, menar Ziehe, behöver utmana sin egenvärld och lära sig att det även finns andra egenvärldar som man måste acceptera.

Han [Ziehe] håller inte med dem som förespråkar att man ska introducera ungdomars vardagsvärld i undervisningen så mycket som möjligt. Tvärtom behövs det mer främmande inslag – inte hela tiden, men då och då. Det ingår också i vuxenblivandet att kunna utvärdera och bedöma sina egna preferenser och inte vara beroende av dem. (Claesdotter, 2011)

Dessa två citat kompletterar varandra. Intressevärlden eller egenvärlden behöver både utmanas men också utnyttjas. Ziehe säger att man bör tillföra främmande inslag då och då i undervisningen. Skolverket menar att ungdomar har stor kunskap om hur det är att vara ung idag och ungdomar har intressen som kan tas tillvara i undervisningen. På det sättet får eleverna både analysera och stimulera sina intressevärldar eller egenvärldar.

3.2.2 Tidsaspekten

Musikämnet har tilldelats 230 timmar som ska fördelas över hela grundskolan. Skolinspektionen (2011) jämför musikämnets timplan från Lpo94 med idrott som hade 500 timmar och svenska som hade 1490 timmar att disponera. Denna fördelning gäller även i den nya läropla-

nens timplan (Skolverkets timplanefördelning i grundskolan, 2011). På varje skola väljer man till exempel att antingen samla musiktimmarna till vissa årskurser eller i någon årskurs (Skolinspektionen sid 19). Man kan då välja att i exempelvis årskurs 8 inte schemalägga någon musik alls. Den här komprimeringen motiveras med att eleverna på så sätt får mer koncentrerad musikundervisning. Konsekvensen kan då bli att eleverna har glömt det de lärde sig i årskurs 7 när de väl börjar årskurs 9 och ska få musikundervisning igen (Skolinspektionen, 2011).

Många skolor tycker att frågan om hur tiden för musikämnet ska disponeras är problematisk (...) Vi kan se att många av (...) skolorna inte har en fungerande dialog och samverkan om musikämnet. Detta gäller även frågan om hur tiden ska disponeras i relation till det pedagogiska innehållet. Vi har till exempel besökt skolor där eleverna får många timmar musik i årskurserna 1 – 3 och få timmar i årskurserna 5 – 9, vilket rimmar dåligt med tanke på kursplanens innehåll. Problematiken med tidsanvändning gäller även flera av de granskade skolor som omfattar årskurserna 1 – 9, trots att de rimligtvis borde ha bättre förutsättningar att få en fungerande planering för musikämnet. (...) Många elever hinner glömma det som de lärt sig eftersom de inte har musik i alla årskurser (Skolinspektionen, 2011, sid. 19-20).

Eftersom årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9 har olika mål och innehåll i musikundervisningen blir det inte optimalt att till exempel lägga den mesta av undervisningen i årskurs 1-3 eftersom följderna blir att eleverna inte får tillräcklig musikundervisning i till exempel årskurs 7-9. Det gör i sin tur att eleverna då inte har möjlighet att uppnå de nationella målen satta för just årskurs 7-9.

Lindgren och Ericsson (2011) menar att lektionsuppläggen i musikundervisningen styrs av tidsutrymmet. Ett exempel som tas upp är läraren Sven som berättar för sin klass om rockmusikens historia. Han berättar i kronologisk ordning om rockmusikhistoriens förlopp från tiden då blues uppkom, fram till senare delen av 1900-talet. Eftersom tiden är knapp måste han korta ner innehållet och berätta mer kortfattat om till exempel vad som hände vissa artister, att någon dog och någon kallades in till militären. Lindgren och Ericsson menar att eleverna då kanske bara kommer ihåg korta fragment som de har antecknat om någon artist, medan de kommer ihåg mer om något som det fanns mer tid att berätta om. Deras slutsats blir att elevernas kunskaper om artister, genrer och musikhistoria riskerar att bli stereotypa och tydligt indelade i kategorier (Lindgren & Ericsson, 2011).

Av detta skäl ställs krav på komprimering och strukturering av undervisningens innehåll, vilket också innebär att prioriteringar måste göras. Detta faktum tillsammans med en strävan ef-

ter att fångsla innebär att innehållet får ett slags populistiskt och anekdotiskt anslag (...). Dock riskerar detta att den kunskap som tillägnas får en spektakulär karaktär, vilket i sig kan innebära att den kunskap eleverna inhämtar inskränks till fragmenterade episoder av musikers liv eller stereotypa bilder av olika musikaliska genrer. (Lindgren & Ericsson, 2011, sid. 31)

Man ska komma ihåg att musikundervisningen ser olika ut på olika skolor. Inte bara för att förutsättningar med tanke på utrustning och kompetens ser olika ut. Olika skolor har olika traditioner vad gäller musikverksamheten på skolan. Skolverkets granskningsrapport (2003) tar upp denna aspekt: ”Varje skolenhet kan ha utvecklat speciella musiktraditioner och olika arbetsformer för musikämnet i skolan. Det kan vara olika återkommande musikevenemang, projektverksamhet eller musikaktiviteter i det vardagliga arbetet vid skolenheten” (sid. 185).

Musikämnets timmar ska enligt citatet ovan alltså inte bara räcka till ordinarie undervisning utan även till terminsavslutningar, högtider, skolkonserter, teater och annat beroende på skolenhetens traditioner.

Om tiden är ett hinder i musikundervisningen blir det också svårt att hinna med individanpassning.

3.3 Ungdomars värld och skolans roll

Är Beethoven en kompositör eller en sanktbernhardshund? Ja, det beror på vem man frågar. Dagens ungdomar lever i vad Thomas Ziehe kallar en ”egenvärld”, där populärkulturen och nätet bildar norm för vad som är värt att veta. De vet inte mindre än förr, men de vet andra saker och har ofta exakt kunskap inom speciella områden som särskilt intresserar dem. (Claesdotter, 2011)

Ziehe talar om vilken värld dagens barn och ungdomar lever i. Som lärare är det viktigt att ha kunskaper om hur ungdomar fungerar idag. Eftersom vi lever i en populärkultur idag kanske man inte känner till Beethoven. Det kanske inte är värdefull kunskap i dagens samhälle. Beethoven skulle lika gärna kunna vara en sanktbernhardshund eftersom många ungdomar förmodligen har sett filmen Beethoven från 1992. Det skulle i så fall kunna räknas som mer värdefull kunskap bland ungdomar än Beethoven som kompositör och hans verk som även många ungdomar idag känner till. Men vilken roll spelar musikundervisningen i sammanhanget? Ska man undervisa det som är välkänt för eleverna eller det de inte känner till så väl? Ziehes åsikt är att skolans roll är att undervisa det som är okänt för eleverna och väcka deras

nyfikenhet för det som är främmande. ”Att öppna och vidga elevernas horisont är en av skolans viktigaste funktioner, menar han. En del av lärarens roll handlar därför om att utmana och övertyga eleverna att bli nyfikna på nya saker.” (Claesdotter, 2011) Han beskriver också hur ungdomar idag lever i ett slags ”egenvärld” men att de förstår att de behöver vidga sina vyer för att kunna utvecklas.

Ungdomar är ambivalenta. Å ena sidan vill de att allt ska stämma med deras egenvärld, å andra sidan har de önsknings om något mer, om att utveckla och hitta nya områden för sig själva. Omedvetet har de en föreställning om att man måste gå igenom några processer som är annorlunda än den bekanta världen, säger han. (Claesdotter, 2011)

Ziehe bekräftar också att de ungdomar som söker främmande information känner sig stolta över det de har åstadkommit. Det blir ett starkt minne för dem.

Det märks att ungdomar som gjort det, som tagit till sig något nytt och känner sig stolta, kommer ihåg det lång tid efteråt. Det är särskilt uppenbart inom det estetiska området, vid teaterföreställningar, dansuppvisningar, utställningar och konserter. (Claesdotter, 2011)

I sin bok ”Ny ungdom” (1982) behandlar Ziehe bland annat temat om ungdomars sätt att förhålla sig till omvärlden och det som är bekant respektive obekant. Även om han betonar viktigheten av att tillägna sig något obekant och gå utanför sin ”egenvärld” finns det en poäng med att syssla med det som är bekant eftersom det innebär en avlastning och en njutning.

Att dra sig tillbaka till det bekanta, till det som man redan kan, till återupprepningen är alltid ett nödvändigt moment för att avlasta sig, skapa ny kraft och också i vissa fall för att njuta. (Ziehe, 1982, sid. 124)

Jag skulle vilja jämföra Ziehes uttryck ”egenvärld” med begreppet individualism som Skolverket tar upp i citatet nedan. I Skolverkets rapport (2003) beskrivs ungas sätt att leva idag som individualister. Ungdomar idag vill välja själva vad deras liv ska innehålla, de är rörligare i och med att de reser mycket.

Individualism, särskilt hos unga människor, har skapat en vilja till större personligt handlingsutrymme, självförverkligande och eget välbefinnande. Ungdomar idag kräver ökade valmöjligheter, flexiblare tider och möjligheter att vara var man vill. De planerar resor tillsammans

och besöker främmande länder och lever i andra kulturer och skaffar sig nya upplevelser och erfarenheter som skolan inte kan ge dem. Man kan också se på dagens ungdom att de inte direkt är inriktade på att bli något utan istället vill vara någon, förverkliga sig själv och trivas med sin tillvaro. (Skolverket, 2003, sid. 173)

Ett annat begrepp för egenvärld är sfär som Ericsson och Lindgren (2011) använder. De beskriver hur ungdomar har olika sfärer som de lever i. En i skolan, en med familjen och en med vänner.

En annan aspekt som kulturteoretiker trycker på är att ungdomen är i behov av olika sfärer att orientera sig mellan. Kamratgruppen är en, skolan en annan och en tredje utgörs av familjen. Inom dessa sfärer existerar olika värderingar och om exempelvis distinktionen grumlans mellan de värden skolan och kamratgruppen förmedlar skulle det skapa problem i socialiseringsavseende. (Ericsson & Lindgren, 2011, sid. 17)

Enligt Skolverket (2003) är det för ungdomar viktigt att vara någon, inte att bli något speciellt. Om man identifierar sig själv med en viss typ av musik eller kultur är det också viktigt att visa det i alla sammanhang. Att visa vem man är. Det kan då ha betydelse för musikundervisningen och hur den utformas.

4. Metod

För datainsamlingen har jag använt mig av metoden kvalitativ intervju. Jag har också besökt skolorna där lärarna och eleverna arbetar för att se hur musiksalen är utrustad och vad för slags område skolan ligger i. Genom att göra iakttagelser av varje skola har jag skapat mig en större bild av elevernas och musiklärarnas arbetsmiljö. Intervjuer har gjorts på fyra skolor med sammanlagt fyra musiklärare, en på varje skola, och 15 elever. Jag intervjuade fyra elever i grupp på varje skola utom på ”Mångfaldsskolan” där jag intervjuade fem.

Musiklärarna intervjuade jag en och en och eleverna intervjuade jag i grupp. Med elever upplevde jag att det var lättare att ha direktkontakt för att på ett bra sätt kunna förklara vad undersökningen gick ut på och få spontana svar. Man kan anta att några av de som anmälde sig ville slippa lektionen, men jag förstod också att flera ville uttrycka sin åsikt för att de hyste ett särskilt intresse för musik. På en skola hade eleverna ett uppenbart intresse för musik då de gick kulturprofil. På de andra skolorna fanns en eller flera i varje grupp som hade stort intresse för musik och musicerande. Minst en i varje grupp spelade ett instrument eller sjöng på fritiden.

Bland bilagorna (nr 1, 2 och 3) finns de mail jag skickade till musiklärare med förfrågan om intervju. Där finns även de frågor jag ställde till både lärare och elever (Bilaga nr 4 och 5). Begränsningen av antalet informanter gjordes i samråd med min handledare.

4.1 Kvalitativ intervju

Vid ett tidigt skede övervägde jag en enkätundersökning. Det skulle då bli en kvantitativ studie. Men det som istället talade för en kvalitativ studie var att få ut mer nyanserade svar och en diskussion kring ämnet. Det föreföll intressantare att samtala med informanterna och låta dem berätta hur de såg på ämnet för studien. ”Intervjun söker kvalitativ kunskap uttryckt på normal prosa, den har inte kvantifiering som mål.” (Kvale & Brinkman, 2009, sid. 43). I en kvalitativ undersökning arbetar man inte med att vaska fram siffror som ett resultat, utan man arbetar med orden och berättelsen som utgångspunkt för resultatet. Intervjufrågorna skrev jag ner i förväg för att ha ett bra underlag för samtal. Sedan kom följdfrågor spontant efter hand beroende på intervjusituationen. Vid intervjuer med elever ställde jag inte så många följdfrågor. Om så var fallet riktade jag det oftast bara till en person åt gången om vi kom in på ett intressant sidospår. Vid intervjuer med musiklärare var det lättare att ställa spontana följdfrågor eftersom det var ett samtal mellan två personer. Jag upplevde min planering av intervjuer

som standardiserad men jag hade hela tiden i beräkningen att ställa följdfrågor. Vid vissa intervjuer var det lätt att skena iväg och prata om många olika saker. Vid andra var det svårt att få igång samtalet. Jag försökte ge respondenterna stort utrymme för att få ut så mycket information som möjligt och inte tala så mycket själv. Även om det ibland var svårt att följa metoden och detta är första gången jag genomför en studie baserad på kvalitativa intervjuer, vill jag ändå kalla min studie för icke standardiserad och ostrukturerad eftersom min ambition var att arbeta efter den metoden.

4.2 Urval och genomförande

Datansamlingen ägde rum på de fyra skolorna. Varje intervju spelades in med diktafon. Intervjuerna är utspridda under hösten 2011 beroende på när jag och respektive musiklärare och elever hittade en tid. Sammantaget gjordes fyra intervjuer med musiklärare och fyra med elever. Intervjuerna var i genomsnitt cirka 20 minuter långa.

När jag vistats på skolorna har jag fått allmänna intryck som har ett värde i och med att de ger en bättre bild av den specifika skolans miljö. Dessa iakttagelser kommer jag redogöra för. Iakttagelserna ger en bild av varje skola sett med mina ögon. För att inte avslöja skolornas namn har jag valt att kalla dem för "Mångfaldsskolan", "Centrumskolan", "Villaskolan" och "Radhuskolan". Alla skolor ligger i Lunds kommun. Under nästa rubrik följer en kort beskrivning av varje skola.

Min tanke var att intervjua ett antal musiklärare på högstadiet för att ta reda på hur de tänker kring sitt arbete med genrebredd. Jag började med att skicka ett mail till olika skolor i Lunds kommun. På kommunens hemsida fanns presentationer av skolorna. Då inte alla skolor hade kontaktuppgifter till lärarna ringde jag flera av skolorna för att få dessa. Tanken var att också ringa rektorer och därmed få ett förtroende från dem även om det inte var det viktigaste i sammanhanget. Men då rektorerna var svåra att få tag på var skolsekreterare eller liknande de jag talade med. Några musiklärare mailade jag direkt eftersom deras mailadresser fanns på skolornas hemsida.

Med vissa musiklärare gick det snabbt att boka in tid, medan andra inte svarade på mail. Då skrev jag ett påminnelse-mail varpå en svarade att den inte hade tid. När jag fått ihop tre högstadielärare på tre olika skolor hade det hunnit bli oktober och jag var mitt i min sex veckor långa verksamhetsförlagda utbildning (VFU). Höstlovet närmade sig och jag hade som mål att få färdigt mina intervjuer innan skolornas höstlov vecka 44. Det fick jag inte. Men efter lovet blev jag kontaktad av en fjärde musiklärare som jag hade sökt länge.

Jag intervjuade tre kvinnliga och en manlig lärare. Fördelningen av dem som svarade på min förfrågan om intervju. Tid för att leta efter en jämn fördelning mellan könen fanns inte. Det var inte heller ett nödvändigt perspektiv i denna studie.

För att få en helhetsbild av hur musikundervisningen går till ville jag intervjua musiklärare och deras elever i årskurs 8. Om jag inte fick tillgång till elever i årskurs 8 bad jag att få intervjua elever i årskurs 7 eller 9 istället. Tanken med att intervjua elever i årskurs 8 var att få samtala med elever som har hunnit en bit i kursplanen. På alla skolor intervjuades fyra elever med jämn uppdelning mellan könen utom på ”Mångfaldsskolan” där de var fem, två flickor och tre pojkar. Eftersom jag intervjuade eleverna i grupp tyckte jag det var viktigt att ha en jämn fördelning mellan könen för att det skulle göra det lättare för särskilt flickor att komma till tals. På ”Radhusskolan” hade det kanske varit bäst att intervjua flickor för sig och pojkar för sig eftersom flickorna inte vågade säga så mycket. På de andra skolorna fungerade det bra och särskilt på ”Centrumskolan” där var och en ville tala om sin åsikt oavsett vad det andra sa. I regel presenterade jag mig först för eleverna i musiksalen och frågade själv vilka som ville delta. På ”Villaskolan” hade lektionen inte börjat än och läraren började fråga elever i korridoren åt mig. Därför vet jag inte om hon frågade vissa elever medvetet för att hon visste att de var musikintresserade eller om hon av någon anledning ville börja lektionen själv med klassen.

4.2.1 ”Mångfaldsskolan”

Den 8 juni 2011 genomfördes den första intervjun med fem elever på ”Mångfaldsskolan”. Skolan ligger i ett område som är unikt med tanke på blandningen av elever. Åt ena hållet ligger stora villaområden med relativt välbärgade familjer där många låtit bygga sina hus själva. Åt det andra ligger ett höghusområde där familjerna förmodligen inte har lika stor inkomst. Det är också en stor etnisk mångfald med tanke på elevers härkomst. På denna skola hade jag VFU i tre veckor våren 2011 och därför gjorde jag en förfrågan där om någon av lärarna ville delta. Det fick bli en pilotintervju med elever i årskurs 8. Med pilotintervju menar jag att första intervjun var tänkt som en övningsintervju. Skulle jag vara nöjd med intervjun kunde jag använda den i min undersökning och så blev det. Jag presenterade mig och frågade eleverna om de hade intresse av att delta och fem elever anmälde sig.

Trots att vi stängt om oss gjorde sig distraherande faktorer påminna under stora delar av intervjun. Dels var det varmt och dålig luft i rummet och ett fönster var därför öppet, utifrån hördes buller, dels hade rummet en glasvägg till musiksalen intill. Man kunde se de elever som städade musiksalen. Man kan anta att de som städade gjorde fula miner, försökte få

mina informanter att skratta eller liknande. Jag satt med ryggen mot glasväggen så de störde inte mig men det kan ha distraherat mina informanter som vid ett flertal tillfällen fnissade och var något okoncentrerade. Första intervjun trodde jag skulle gå snabbt, och att eleverna skulle svara tydligt. Denna intervju blev den mest ofokuserade. Även om ungdomarna tog uppgiften på allvar och jag var nöjd med svaren blev de rastlösa och började skratta. Innan vi började intervjun pratade vi om begreppet genre för att se till att alla visste vad vi skulle prata om. Denna sekvens blev för lång och eleverna hade redan tappat fokus när intervjun började. Intervjun blev 12 minuter och 30 sekunder. Förberedelserna innan tog minst 10 minuter.

Utifrån detta förstod jag att jag inte ska prata för mycket innan intervjun börjar, inte hålla intervjun längre än 10 minuter och att jag måste vara bestämd med att de ska prata tydligt och inte prata i mun på varandra. Förändringarna ledde till ett positivt resultat vid kommande intervjuer. Eftersom jag hade VFU på denna skola tidigare samma år hade jag sett en del undervisning som musklärarna bedrev, men ingen undervisning med de elever jag intervjuade. Jag hade inte heller undervisat dem själv. Musiksalen var jag bekant med och den var utrustad med bland annat trummor, basar, gitarrer, elgitarrer, mikrofoner.

Musikläraren på Mångfaldsskolan intervjuades den 30 augusti 2011. Denna intervju blev lång, jag ställde många frågor men valde bort några mindre relevanta vid kommande intervjuer. Intervjun hölls i ett ljudisolerat litet studioliknande rum som låg intill musiksalen. I musiksalen pågick samtidigt en lektion där eleverna övade. Detta hörs bitvis på inspelningen, men det störde oss inte under intervjun. Intervjun blev 26 minuter lång.

4.2.2 ”Centrumskolan”

Musikläraren på ”Centrumskolan” intervjuades den 10 oktober 2011. Dagen innan fick jag reda på att det var en studiedag. Därför kunde jag inte intervju eleverna då utan fick göra intervjun med dem en månad senare, den 9 november 2011. ”Centrumskolan” ligger ganska centralt i Lund och omges av områden där det enligt musikläraren bor dels kulturarbetare och akademiker varav många är kulturorienterade.

Från Lunds centrum har du många, om man säger, akademiker (...) de spelar med studentorkestrar och de har trumset i källaren och keyboards och är väldigt aktiva amatörmusiker. Så de har väldigt mycket med sig. Mamma kanske också sjunger i Katedralkören eller i Domkyrkökören och pappa har ett skivbolag och så. Det är en väldigt speciell bas man har att jobba med här. (Musiklärare ”Centrumskolan”)

Innan vi började intervjun hade läraren börjat berätta om sin undervisning. Jag ansåg det nödvändigt att be honom att inte sväva ut i sina svar och jag talade om att intervjun inte skulle ta alltför lång tid. Intervjun blev 22 min.

Eleverna intervjuade jag den 9 november och intervjun med dem förlöpte smidigt. Två pojkar och två flickor anmälde sig frivilligt och jag märkte snabbt att de hade intresse för musik. Vi pratade kort om begreppet genre innan intervjun började. Vi satt först i en cafeteria men insåg att det inte skulle gå att tala ostört och bytte rum omgående. Detta hade ingen betydelse för elevernas koncentration eller intresse. Intervjun hölls slutligen i ett grupprum där vi var ostörda.

Jag fick se musiksalen och ett grupprum och jag var med när lektionen började eftersom jag skulle presentera mig och fråga vilka som ville vara med. Jag hann uppfatta att det var en klass med många viljor och många som ville bestämma själva vilket rum de skulle öva i och vad de skulle spela. Musiksalen var välutrustad med bland annat gitarrer, bas, trummor, keyboards. Det fanns några grupprum i anslutning till musiksalen. De, förstod jag, var också utrustade med instrument eftersom eleverna delades in i grupper och övade i dem. Jag hann bara se ett av rummen. Undervisningen såg jag inte eftersom vi höll intervjun på lektionstid och jag inte hann stanna.

4.2.3 "Villaskolan"

"Villaskolan" ligger i ett välbärgat område. Jag hade gärna sett något av musikundervisningen men därtill hade jag inte möjlighet. Eleverna hade lätt för att tala och uttrycka sig. Vid intervjutillfället märktes det att i alla fall de flesta vågade säga vad de tyckte och flera hade intresse för musik. Intervjuer med både läraren och eleverna genomfördes den 11 oktober 2011.

Musiksalen var utrustad med bland annat gitarrer, keyboards, trummor, bas, mikrofoner och noter och stenciler. Min tanke var att presentera mig för klassen, men läraren började redan fråga några elever innan lektionen hade börjat. Jag vet inte om hon frågade de elever som hon trodde skulle vara intresserade eller om hon ville ha tillbaka eleverna så fort som möjligt efter intervjun för att de inte skulle missa så mycket av lektionen. Båda intervjuerna gick smidigt. Det var ingenting som störde vid någon av intervjuerna. Jag samtalade med eleverna om innebörden av begreppet genre och de var samlade och hann inte tappa koncentrationen under intervjun.

4.2.4 ”Radhusskolan”

Denna skola, som jag besökte den 9 november 2011, skilde sig något från de andra eftersom den inte lika tydligt låg i ett välbärgat område, eller som ”Centrumskolan” i ett område med kulturarbetare.

TVå av flickorna jag intervjuade vågade inte säga särskilt mycket. Språket kan ha varit ett hinder och de pratade tyst. Pojkarna ville prata mer, men var ofokuserade och verkade på något sätt uppgivna i sina svar. Vid varje intervju har jag varit mån om att kunna elevernas namn för att alla skulle känna sig inkluderade. Pojkarna tittade bort och mumlade sina namn. Det blev en märklig situation och jag fick fråga flera gånger innan jag hörde vad de sa. Dessa elever verkade, åtminstone just då, inte harmoniska vilket man kan ana i intervjun. Eftersom jag snabbt ville få elevernas uppmärksamhet och fokus på ämnet började vi med att diskutera begreppet genre. När vi kom in på själva intervjun, där var jag för fokuserad på frågorna och eleverna, glömde jag att starta ljudupptagningen. När jag startat ljudupptagningen gav eleverna i princip samma svar om än något mer korthuggna.

På denna skola hade jag varit dagen innan (den 8 november 2011) och genomfört en intervju med läraren som inte heller den hade spelats in. Anledningen till att ljudupptagningen inte hade fungerat berodde på en svårupptäckt teknisk detalj. Det var ett tråkigt misstag men vi hade möjlighet att göra om intervjun samma dag som jag skulle intervjuas eleverna och så blev det.

Innan läraren skulle intervjuas hade hon en stökig lektion. Eftersom jag innan denna lektion hade genomfört intervjun med eleverna satt jag med på lektionen och inväntade samtidigt intervjutillfället med läraren. Klassen var disharmonisk, många bråkade och klagade på undervisningen och allt som läraren hade planerat att de skulle göra. Det blev nästan ingenting gjort på lektionen, ingen spelade någonting. Det var diskussioner och bråk under praktiskt taget hela lektionen. Läraren kan ha haft svårt att samla sig efter denna lektion. Men vi genomförde intervjun i alla fall.

4.3 Analys

I detta avsnitt redogör jag för hur analysen av undersökningen har gått till. Jag har utgått från studien tre frågeställningar men också under arbetets gång hittat fler intressanta resonemang som finns i resultatet.

Vid analysen av mitt material har jag hämtat inspiration av Patel och Davidson (2003) och den metod de förespråkar, nämligen att läsa och lyssna igenom materialet flera gånger för att till slut börja se ett mönster i vad som sägs i intervjuerna. Utifrån detta arbetssätt har jag

sedan delat in resultatet i kategorier efter de ämnen som tog större utrymme i intervjuerna. Kategorierna är: Genrebredd i musikundervisningen, genrer som tenderar att utebli, att utgå från eleven, vad vill eleverna, acceptans och att smyga in genrer, tid och individanpassning, musikämnets roll.

Citaten jag använder i analysen kommer från de transkriberade intervjuerna jag har gjort. För att göra lärarna och eleverna rättvisa har jag i vissa citat tagit bort överflödiga ord som *liksom*, *typ* och avhuggna meningar och ibland reducerat ett uttalande för att budskapet ska komma fram tydligt istället för att den som uttalar sig ska framstå som osäker eller otrolig. Intervjusituationen utgörs av spontant tal och gör att den intervjuade inte har så mycket tid att fundera över vilka ord som passar bäst i uttalandet. Oftast kommer det viktigaste i slutet av uttalandet. Vägen dit kan vara full av passager och ord som inte har någon betydelse i sammanhanget. Här följer ett exempel på hur jag reducerade i texten: ”Nej, det tycker jag... för att de tycker... jag menar... men de... många tycker det är jätteroligt fortfarande... det är ju det eviga grundkompet på trummor som de tycker är roligt att spela.” Reducerat blir det så här: ”Det är ju det eviga grundkompet på trummor som de tycker är roligt att spela”.

4.4 Etiska överväganden

Det är viktigt med en medvetenhet kring etiska överväganden då man utför studier som denna. Att utföra forskningsarbete innebär både ansvar för att de nya kunskaper som tas fram är trovärdiga men det innebär också ansvar gentemot de individer som forskningen utförs på. Informanterna måste garanteras skydd för deras integritet. Det vore olämpligt att inte ta kontakt med informanterna före besöket då det krävs att man tar kontakt med dem och informerar dem först (Patel och Davidson, 2003 sid. 62-63). Till denna studie behövdes informanter bland både lärare och elever. Då passade det bäst att först avtala möte med läraren och att sedan på plats presentera mig för klassen och fråga om intresse fanns för intervju.

När jag presenterade ämnet för studien undvek jag att avslöja för mycket utan nämnde att studien ska behandla genrebredd i musikundervisningen. Jag ville inte riskera att respondenterna skulle börja fundera över sina svar i förväg. Då skulle de spontana svaren kanske gå förlorade. Förutom att nämna ämnet studien behandlar, hade jag innan mötet skickat mail med förfrågan till olika musiklejare där jag frågar om någon kan tänka sig att delta i studien (se mail bilaga 2). Jag hade inte valt ut några som jag enträget hoppades skulle svara, utan bara ställt frågan och därmed i någon mening uttryckt att deltagandet var frivilligt. De deltagande musiklejarna vet inte om vilka som mer deltog i studien. Att hålla intervjuerna på musiklejarnas arbetsplats var också viktigt för att de skulle få vara i en miljö de känner sig hemma i. En

intervju på annan ort skulle kanske innebära andra resultat. Vid varje möte med elever och lärare informerade jag samtliga om att deras namn och skolans namn inte kommer avslöjas i studien. Jag talade också om att deltagandet var frivilligt.

Vid användning av citat i resultatkapitlet såg jag det som nödvändigt att reducera en del av dem för att dels göra dem sammanhängande och läsbara och dels för att minska på tal-språket. Dock innebär det senare inte att jag har bytt ut ord eller ändrat efter eget tycke. Ex-empel på hur jag har reducerat citat finns i kapitlet Analys.

4.4.1 Felkällor, avgränsningar och bortfall

Det som studien inte berättar är vad de elever tyckte som inte anmälde sig eller fick chans att bli intervjuade. Man kan inte tvinga elever att anta uppgiften som informanter. Det måste ske på frivillig basis. För att få ett större underlag vore det bra att ha informanter från alla högsta-dieskolor i kommunen och från andra kommuner men till det fanns inte tid och resurser.

Vid första tillfället intervjuade jag fem elever, två flickor och tre pojkar. Jag valde se-dan att intervju två pojkar och två flickor för att fördelningen mellan könen skulle vara lika. Det var lätt att få tillgång till två pojkar och två flickor på varje skola men på två skolor var det en flicka som anmälde sig och övertalade sin kompis att hon skulle vara med. Kompisarna som följde med var inte angelägna om att tala så mycket. På ”Radhusskolan” var det extra tydligt att en flicka ville bli intervjuad och tog med sig sin kompis. Kompisen var blyg och sa inte mycket. Klimatet i gruppen påverkade troligtvis att hon inte uttryckte någon speciellt åsikt under intervjun.

Eftersom musiklärarna valde ut en klass åt mig finns en risk att de väljer den klass de tror passar bäst. Vidare är det uppenbart att de som inte har musik som intresse förmodligen inte är bekväma med, eller ens intresserade av att bli intervjuade. Musikämnet har olika betydelse för den som är musikintresserad och har någon form av musikintresse på fritiden och för den som inte reflekterar så mycket över musik på fritiden men kanske ändå tycker att musik är roligt i skolan och för den som inte alls tycker musikämnet är roligt eller givande. Av dessa menar jag att den som är intresserad förmodligen har mer att säga om ämnet för studien. På ”Centrumskolan” verkade alla elever jag intervjuade vara intresserade av musik. Alla spelade något eller var aktiva på något sätt. Ändå fick jag olika svar och åsikter om musiksmak och om hur undervisningen skulle bedrivas, vilket gav en intressant vinkel i studien.

Detta är ingen studie som primärt syftar till att undersöka musiklärarens och elevers musiksmak utan vad musiklärare ska undervisa eleverna i enlighet med kursplanen.

4.4.2 Studiens validitet

Validitet avser ett tests förmåga att mäta vad det avser att mäta (Kvale och Brinkmann, 2009). Detta uttrycker i någon mening vetenskapens kärna. Svaren från elever och lärare visar hur de ser på genrebredd i skolans musikundervisning (se bilaga nr 4 och 5). Man kan säga att studien ger ett bra svar på hur fyra skolor i Lunds kommun ser på genrebredd i musikundervisningen men inte på hur samtliga svenska skolor ser på det.

Tolkningarna som görs av insamlad data kan i viss mån färgas av intervjuaren. Jag har så långt det går försökt undvika att låta egna värderingar styra svaren genom att prata så lite som möjligt under intervjuerna och istället låta informanterna berätta vad de anser. Om jag fick ett kort svar behövde jag ibland ställa följdfrågor och dessa blev inte alltid så genomtänkta som de frågor jag hade förberett inför intervjun. Då hände det att jag ställde ja- och nejfrågor istället för en öppen följdfråga som skulle få informanten att berätta mer. Därför är jag medveten om att min studie inte kan sägas vara helt neutral.

Att svaren från både lärare och elever skiftade har haft betydelse för studien även om detta är en studie i mindre skala. De skiftande svaren visar på att de intervjuade tycker olika, vilket är viktigt i en kvalitativ studie eftersom man sällan får likartade svar och svaren sällan uttrycks på samma sätt av olika informanter.

5. Resultat

Här presenteras resultatet av intervjuerna. Jag har utgått från informanternas citat och på det sättet funnit en passande struktur för detta kapitel. De teman som tog mest utrymme under intervjuerna har blivit till rubriker här. Genrebredd i musikundervisningen, genrer som tenderar att utebli, att utgå från eleven, acceptans och att smyga in genrer, tid och individanpassning, musikämnets roll.

5.1 Genrebredd i musikundervisningen

De intervjuade musiklärarna arbetar för att få med så många genrer som möjligt i musikundervisningen men har olika strategier. På ”Villaskolan” har eleverna blivit undervisade i:

Musik från 1900-1950 [...] jazz och pop och rock och det var ganska blandat. [...] inte spelat så mycket klassisk men vi har lyssnat [...] mycket blues och jazz och sånt. (Elev 3 Villaskolan)

”Villaskolans” elever och deras musiklärare är överens om undervisningens innehåll. Musikläraren bekräftar det som föregående elev nämnde:

Allt från blues- och rockhistorien till exempel till den klassiska musikhistorien (Musiklärare Villaskolan)

De genrer som musikläraren på ”Centrumskolan” räknar upp är också de som brukar tillämpas i ”Mångfaldsskolans” musikundervisning:

De sysslar ju med pop och rock och reggae och blues och R ’n’ B och rap och i stort sett är det det de gör”(Musiklärare Centrumskolan).

Men på ”Mångfaldsskolan” skiljer sig undervisningen mellan ordinarie elever i musik och de elever som går skolans kulturprofil och därmed har mer musikundervisning. Med dessa elever har läraren mer tid att gå på djupet i undervisningen.

Det är mycket pop och rock. I sjuan är det lite R’n’B. Rap testas vi. Sen får de prova eventuellt lite blues och reggae också så långt man hinner och då är det ju inte alltid man hinner göra jät-

temycket med kulturhistoria. Men de har ett arbete där de tittar närmare på olika genrer och presenterar det för varandra. Så de får ju lite mer inblick i det. Kultureleverna gör ju allt det också plus att vi kanske hinner med att sjunga gospel på kören. (Musiklärare Mångfaldsskolan)

”Mångfaldsskolan” är enda skolan i studien som tillämpar arbeten om till exempel artister, kompositörer och olika genrer. De andra lärarna tycker, av olika anledningar, att sådana arbeten inte tillför något. ”Villaskolans” musiklärare sticker ut mest när det gäller att bestämma vad eleverna ska delta i och lära sig av musikundervisningen.

Jag brukar ju säga det; Min uppgift är ju inte att bara syssla med det ni lyssnar på varje dag. Utan det är att bredda er musiksmak och sen behöver ni inte lyssna på det någon mer gång men just nu ska ni göra det. (Musiklärare Villaskolan)

Musikläraren beskriver vikten av att det är läraren som utifrån kursplanen bestämmer vad eleverna ska lära sig på musikundervisningen. Men några musiklärare utgår i större utsträckning från elevernas önsknings och förslag. Den genre som enligt musikläraren på ”Villaskolan” är lättast för eleverna att spela är pop och rock. ”nämligen enklare pop- och rocklåtar. Det är ju det som är lättast att spela” (Musiklärare ”Villaskolan”)

Enklare pop- och rocklåtar verkar vara det som dominerar i undervisningen på skolorna. Flera av musiklärarna verkar se det som svårt att undervisa i något annat än pop och rock. Dels för att det enligt musikläraren på ”Villaskolan” kan bli för avancerad nivå för eleverna, dels för att det oftast är pop och rock som eleverna vill spela och sjunga. De är inte alltid öppna för nytt.

(...) acceptansen för andra sorters musik har blivit lägre (...) en del är till och med så liksom att de ... ’nej, jag vill inte syssla med någonting med musiken här, det är inte min musik’ och så vill de liksom inte vara med på timmarna nästan. (Musiklärare Villaskolan)

5.1.1 Genrer som tenderar att utebli

Under intervjuerna lade jag märke till att folkmusik inte är särskilt väl förankrat i skolorna. I kursplanen står att musikundervisningen bland annat ska innehålla folkmusik. Men detta efterföljs inte på alla skolor:

Det [läs folkmusik] tycker jag man ska ha gjort innan (Musiklärare Centrumskolan).

Eleverna på ”Mångfaldsskolan” gör sig lustiga över folkmusik under intervjun. Två av eleverna pratar ironiskt om genren.

M2: Folkmusik och sånt det spelar vi inte... men det är ju inte så populärt heller så det kanske är lite förklarligt.

M1: Fast det kanske är viktigt att hålla igång kulturen...

M2: Ja!

M1: ... från äldre dagar.

M2: Kanske det... vem vet? (Elever Mångfaldsskolan)

Hos dessa elever förefaller inte folkmusik vara välkänt. Eller är det bara något de inte uppskattar? Läraren talar inte så mycket om folkmusik men hon betonar att det får komma i andra hand eftersom man inte hinner lika långt med elever som har vanlig musikundervisning. De som går kulturprofil har mer tid att fördjupa sig i andra genrer förutom pop och rock.

Lärare: Kultureleverna gör ju allt det också plus att vi kanske hinner med att sjunga gospel på kören. Man hinner med att i nian spela jazz och göra arbete kring klassiska kompositörer också.

Intervjuare: Och kören är bara för kultureleverna?

L: Ja, det är också kultureleverna bara.

I: Så då kan man stoppa in lite extra?

L: Precis, så där får man ju in lite mer. Man kan ju testa folkmusik där också... så där blir det ytterligare en breddning. (Musiklärare Mångfaldsskolan)

På ”Radhusskolan” har musikläraren utnyttjat tillfället att sjunga och spela den musik som många elever har med sig från andra kulturer. Hon påpekar att detta är ett sätt att undervisa i folkmusik.

World music är det ju mycket. (...) Jag har jobbat med nyanlända från många olika länder där vi faktiskt har lyssnat jättemycket på det. Mycket trummusik lyssnade vi på. Från olika länder. Det är ju folkmusik. (...) Så det har vi gjort. Att man kopplar till elevernas länder. (Musiklärare Radhusskolan)

Musikläraren på ”Radhuskolan” säger först att hon inte har fokuserat på folkmusik men nämner ett exempel hon brukar använda:

Jag såg en ulv, en räv, en hare. Den gillar de ju också. (Musiklärare Radhuskolan)

Sången spelas bara på ett ackord och är på så sätt lätt att använda i musikundervisningen.

Här ges några ytterligare citat som visar på att folkmusik och klassisk musik är lågprioriterat.

Man kan inte säga att nu ska musiklärarna föra ut all liksom klassisk musik eller vad det nu är... och sen så ger man dem en timme i veckan eller... nu har de 30 minuter i veckan i nian. Det är ju helt omöjligt. (Musiklärare Centrumskolan)

Nej, jag håller med. Typ. Det är inte mycket klassiskt och folkmusik och sånt. (Elev 4 Mångfaldsskolan)

E1: Ja, vi har inte så mycket heller...

E5: Folkmusik

E3: Klassisk

Elev 1: Inte såhär mycket folkmusik och klassisk musik och inte så mycket sån där metal heller. Nej... (Elev Mångfaldsskolan)

E3: Ja och sen det minsta vi spelar det är nog klassiskt.

I: Mm.

E3: Det har nog ingen spelat egentligen här på musiken.

E4: Jag har.

I: Ja, du har gjort det.

E3: Ja, men de sitter ju själva.

E4: Ja.

I: Just det. Det blir inte i grupp då. (Elev Centrumskolan)

Lärarna ger exempel på hur de undervisar i klassisk musik och vad de då brukar använda för metoder. Musikläraren på ”Mångfaldsskolan” säger så här:

Inte att vi spelar klassiskt men alltså att man gör arbeten om klassisk musik och lyssnar och så i nian. (Musiklärare Mångfaldsskolan)

Musikläraren på ”Villaskolan” talar om att spela på tonblock och klangspel och på ”Radhuskolan” använder musikläraren en basgång som metod för att spela klassisk musik. Båda lärarna har valt något som är lätt att spela, något som alla klarar av.

Jag kan spela Beethovens nia på klangspel och tonblock och så. Man kan göra lite sådana saker. Så att de gör praktiska uppgifter kring den klassiska musiken så som är lite annorlunda men annars är det väl inga arbeten utan det är mer att de faktiskt får stenciler i gammaldags ordning och jag spelar musikexempel och pratar om det. (Musiklärare Villaskolan)

Lärare: Jag har en på piano som jag brukar köra. En basgång, Chaconne. Som en improvisation.

Intervjuare: Jaha, som de kan spela?

L: Ja, som är jätteenkelt som de flesta fixar

L: Och så kan man improvisera till det.

L: Chaconne. Det har jag faktiskt gjort. Men det blir ju bara vid ett tillfälle så... (Musiklärare Radhuskolan)

Musikläraren på ”Centrumskolan” har ett annat arbetssätt som han vet att eleverna uppskattar.

Alltså jag förebildar väldigt mycket. Det vet jag att de tycker är häftigt för att jag är så pass allsidig musiker så jag kan simulera väldigt mycket. Jag kan till och med simulera klassiskt piano fast jag inte är klassisk pianist så har jag lärt mig så mycket piano så att jag kan liksom spela något som låter lite romantiskt. (Musiklärare Centrumskolan)

Musikläraren på ”Centrumskolan” har en instrumentkunskap som gör att han kan simulera olika stilar och denna metod använder han för att visa på skillnader i genrer. Metoden går också bra att förebilda med, menar han. Han kan visa eleverna stilskillnader, som de kan ta efter, genom att förebilda.

5.2 Att utgå från eleven

Enligt kursplanen ska flera genrer från olika epoker ingå i undervisningen. Intervjuerna visar att många musiklärare har som utgångspunkt att man ska utgå från eleverna:

Jo, men man måste också utgå från eleven och var eleven står. (Musiklärare Centrumskolan)

I uttalandet nedan menar läraren på "Centrumskolan" att det är i det närmaste omöjligt att undervisa musikhistoria. Eftersom vissa ämnen inte tas emot väl är det ingen mening att lägga tid på det.

Jag har hållit på att kämpa i många år med musikhistoria och till sist sade bara 'för fan, kan vi inte bara få spela istället?' (...) Jag spelade allt från, vad heter den, Sommarkanon till Carmina Burana och till sist kände jag liksom bara att det gick inte hem. (Musiklärare Centrumskolan)

Vidare upplevde dessutom läraren på "Centrumskolan", och flera andra lärare, att tiden inte räckte till för att lära ut både musikhistoria och att spela.

Man kan inte säga att nu ska musiklärarna föra ut all klassisk musik eller vad det nu är... och sen ger man dem en timme i veckan eller... nu har de 30 minuter i veckan i nian. Det är ju helt omöjligt (...) Då får man ju prioritera. (Musiklärare Centrumskolan)

Musiklärarens uttalande visar tydligt på en frustration över att tiden inte räcker. Musikläraren prioriterar då att eleverna får spela framför att de ska lära sig fakta om musik.

Om man läser vad de ska syssla med så är det ju två tredjedelar eller mer, kanske 80-90% är ju praktiskt. Så jag förstår faktiskt inte hur man med den vanliga timtilldelningen kan hålla på så mycket med teoretiskt. Då fattar jag inte hur man kan uppnå de praktiska målen. (Musiklärare Centrumskolan)

En av eleverna som intervjuas på "Centrumskolan" kommer med ett tips på hur musiklärare kan förändra sin undervisning så att den skulle passa fler:

Jag känner ibland att vissa skulle kunna utveckla sig genom att köra lite andra stilar som inte kräver så stor skillnad, kanske blues eller ja... klassisk rock" (Elev 4 Centrumskolan)

Många av eleverna uttrycker en önskan om att få lära sig andra genrer än det lärarna lär ut och de ger flera exempel på detta. Någon elev går så långt som att säga att hon önskar spela allt utom det de redan spelar på musiklektionerna, nämligen pop. Hon får medhåll av en pojke som går i samma klass.

Sen jag har varit liten på denna skolan har vi kört pop hela tiden. (Elev 2 Radhusskolan)

Att eleverna på ”Radhusskolan” mest får spela pop bekräftas av deras musiklärare.

Ja, det blir mest pop. (...) Man får lyssna in eleverna. Som nu på den här lektionen” (Musiklärare Radhusskolan)

Att *utgå från eleverna* eller *lyssna in eleverna* verkar vara en metod flera av lärarna tillämpar för att få dem intresserade. Oftast stöter lärarna på motstånd om de presenterar något som eleverna inte gillar.

Ja, det händer. Äh... som nu med åttorna så var de inte alls sugna på att spela blues. Jag vet inte om de tyckte att det var för gammal musik eller vad det var. Men alltså i och för sig med niorna då, så tyckte de det var jätteroligt att spela jazz, så jag skulle säga att det beror på gruppsammansättningen och på något sätt den allmänna attityden i gruppen. Hur man ställer sig till att spela saker som inte är skrivet igår. (Musiklärare Mångfaldsskolan)

5.3 Vad vill eleverna?

Eleverna uttrycker olika viljor, men efterfrågar förändringar. I slutändan handlar det nog mycket om att de vill spela och sjunga det som de gillar. Men elev 4 på ”Centrumskolan” betonar ändå att variation skulle kunna vara berikande för att vidga sina vyer. Elev 3 på ”Villaskolan” menar att det är bra när läraren visar något nytt. Detta har ingen av eleverna betonat förutom eleverna på ”Villaskolan”.

Det är mycket roligare när man får välja vad man vill men sen kanske det ändå är roligt om man får instruktioner av läraren till att... alltså, visar något nytt för en. (...) Jag kände inte till jazzen och bluesen så jättemycket. När man gick igenom det så var det liksom bara; 'aha'! (Elev 3 Villaskolan)

När vi jobbade på 1900-talet till 1950 så... jag hade inte lyssnat på dem ifall hon inte hade visat upp de exemplen. (Elev 1 Villaskolan)

Vi spelar det vi tycker är roligt för på... det tycker jag också är jättebra för på min förra skola så gav läraren order vad vi skulle spela, t ex ni måste klara av detta och det gjorde musiklek-

tionerna så otroligt tråkiga men när jag började här så var det skillnad för vi fick välja själva och då blev allting mycket roligare. (Elev 2 Centrumskolan)

(...) kanske visa ett nytt sätt att spela eller ett nytt sätt att (...) tänka på arrangemang eller till och med stämmor. Det hade varit intressant att få höra från läraren. Men det känns som vissa inte riktigt går utanför pop för det är det de är bekväma i. (Elev 4 Centrumskolan)

På ”Radhuskolan” verkar eleverna tämligen missnöjda med genrebredden i musikundervisningen (citat på sid. 26). De menar att de mest fått arbeta med samma genre sen flera år tillbaka. Musikläraren på ”Radhuskolan” berättar om flera olika inslag av andra genrer än pop i sin undervisning, men eleverna verkar vilja ha större bredd ändå.

Eleverna efterfrågar större genrebredd, men läraren på ”Mångfaldsskolan” påpekar att en del elever inte har kunskap om vad de faktiskt klarar av att spela och att man därför inte kan undervisa på för hög nivå.

(...) vi tar förslagen en dag och så plockar jag bort lite saker som är alldeles för svårt för de flesta har ingen koll på... Vad kan vi faktiskt spela? (...) Elevens val-eleverna känns som att de har koll på att nej, men det här är för svårt... Nej, vi klarar inte att spela Jimi Hendrix. Medan det känns som att inte alla ordinarie elever faktiskt tänker riktigt hela vägen, att... Nu ska alla 14 eleverna i den här gruppen kunna spela detta. (Musiklärare Mångfaldsskolan)

En viktig uppgift för musiklärare är att bedöma vilken musik som passar klassens nivå. ”Mångfaldsskolans” musiklärare låter eleverna ha önskemål men vill även ha ett finger med i spelet för att se till att de väljer en låt som fungerar bra för hela klassen. Om eleverna inte kan avgöra vilken nivå de faktiskt ligger på, är musikläraren med och bestämmer och förklarar vad som inte fungerar att spela i just den gruppen. Bara för att en elev har avancerade kunskaper i ett visst instrument betyder det inte att resten av klassen klarar att hålla samma nivå.

5.4 Acceptans och att smyga in genrer

Under intervjuerna framstod det som att det krävdes vissa metoder för att över huvud taget lära ut vissa musikstilar. Dels det som nämnts tidigare, att utgå från eleverna, dels som någon uttryckte det:

... då kan man också smyga in olika genrer att man kanske lyssnar... jag brukar ha en lyssningsstund när vi slutar lektionerna. (Musiklärare Radhuskolan)

Hon menar att det kan vara lättare för eleverna att ta till det som man ”smyger in” i undervisningen. Till exempel att visa en film på Youtube med duktiga musiker.

Jag använder mig av Youtube. (...) Då kan man också smyga in olika genrer. (...) om det är en duktig instrumentalist... det kan vara imponerande och kul att titta på. (Musiklärare Radhusskolan)

Musikläraren på ”Villaskolan” är inne på samma resonemang. Eftersom högstadieläroverna, särskilt i de tidigare åren, kan ha ett smalt synsätt kan det vara nödvändigt att som hon säger ”lura det på dem” för att hon ska nå fram med sitt budskap.

De är ju så smala i sin musikstil så de vill inte göra någonting annat och pratar jag då klassisk musik... de håller på att dö! (...) man får på något vis lura det på dem att det finns och pratar man folkmusik så (...) det här är ett område där det finns väldigt mycket kulturellt, det är ett välbärgat område med bra underlag så att säga så här finns ju den kulturella biten, men här finns ju också väldigt mycket annat. (Musikläraren på Villaskolan)

Klassisk musik och folkmusik är som framgångsrika typiska genrer som är svåra att undervisa. Lärarna talade då om hur man arbetar med acceptans i klasserna. Man gjorde eleverna uppmärksamma på att de ska respektera olikheter hos varandra. De elever jag intervjuade öppna med vad de lyssnar på för musik och vad de gärna spelar. Det kunde vara ganska vitt skilda genrer. Klimatet är olika hårt i olika klasser, ofta beroende på om någon person eller mindre grupp i klassen bestämmer vad de andra ”ska” tycka. När jag frågar läraren på ”Villaskolan” om hon stöter på motstånd när hon presenterar en genre för eleverna som är ny för dem får jag följande svar:

Ja, det kan man ju lugnt säga. (Musiklärare ”Villaskolan”)

Att prata om acceptans för olika tycke och smak inom musik kan vara produkten av ett grupptryck i klasserna. En förutsättning för att kunna arbeta tillsammans är att man respekterar varandras musikaliska preferenser och att man kan finna varandra i samarbete där alla får vara med. Om det råder grupptryck i klasserna är det en extra stor utmaning för musikläraren att undervisa utifrån kursplanen. Även i fall där det inte handlar om grupptryck kan utmaningen vara väl så svår för musikläraren:

... fram till och med sjuan tycker jag att de är oerhört styrda av sin egen musiksmak (...) 'nej, jag vill inte syssla med någonting med musiken här, det är inte min musik' och så vill de liksom inte vara med på timmarna nästan.

En lektion med en klass kan bli jättebra och så kan samma lektion bli jättedålig i en annan klass. (...) Det är väldigt mycket grupptryck. (Musiklärare Villaskolan)

På "Mångfaldsskolan" arbetar musikläraren med att eleverna ska våga tala om vad de tycker och tänker om musik och vad de har för musikaliska preferenser. På detta sätt menar musikläraren att man skapar förståelse för varandra och att man inte kan tycka likadant i allt.

Oftast så känns det som att musik är så starkt också på något sätt så att de flesta vågar stå på sig och säga; 'Nej, men jag tycker faktiskt om detta'. Och vi brukar jobba väldigt mycket med det också... acceptans av att man tycker olika och att man faktiskt får lov att tycka olika när det gäller musik. Det är ingen som bestämmer vad som är bättre eller sämre än något annat, för alla tycker ju att det de lyssnar på är det bästa. (Musiklärare Mångfaldsskolan)

Det är viktigt att prata om hur man förhåller sig till andras musiksmak när man presenterar olika genrer. Man kan ha starka åsikter om och känslor för viss musik. Musikläraren på "Mångfaldsskolan" tycker det visar sig att många elever uttrycker sin åsikt, även om de kan utsättas för grupptryck, eftersom de blir uppmuntrade att uttrycka sin åsikt på hennes lektioner.

5.5 Tid och individanpassning

Många lärare uttrycker önskan om mer tid till undervisning för att kunna gå på djupet i till exempel genrer som är svårare att förankra hos eleverna. Musikläraren på "Mångfaldsskolan" tar upp några exempel på genrer som kanske inte hinns med. Bara om det finns tid får eleverna spela en låt av varje genre som hon nämner.

Man hinner kanske bara spela en R'n'B och en reggae-låt, en blueslåt och (...) fyra-fem pop/rock-låtar" (Musiklärare "Mångfaldsskolan")

Samma lärare upprepar vid flera tillfällen att tiden inte räcker till. Hon undervisar både de elever som går skolans kulturprofil och därmed har fler timmar i musik och de elever som har ordinarie musikundervisning.

Man gör arbeten kring klassisk musik och lyssnar i nian. Eftersom de har ett extra år så hinner man ju lite mer. (Musiklärare Mångfaldsskolan).

Musikläraren på ”Villaskolan” säger att eleverna inte hinner bli så duktiga, men berättar att hon förenklar för dem som behöver det och ger svårare uppgifter till dem som behöver det. För detta letar hon upp låtar med ”individuell bredd”.

Det blir ju liksom tre – fyra ackord. De hinner ju liksom aldrig bli duktigare i hela klasserna då. Så får man ju bygga på de låtarna allt eftersom till de som är duktigare att göra svåra grejer. Det gäller att hitta låtar där man kan ha så att säga individuell bredd. Där man kan både ha det väldigt förenklat och det är svårt. (Musiklärare Villaskolan)

På ”Mångfaldsskolan” tycker musikläraren att nivån på låten som ska spelas måste vara lämplig för alla i gruppen (citat sid. 28). I detta fall handlar det mest om hur läraren måste anpassa undervisningen efter gruppen och hur eleverna måste anpassa sig efter varandra.

5.6 Musikämnets roll

Musikläraren på ”Centrumskolan” talar om musikämnets roll och påpekar att det är vid konserter som elever kan utvecklas och ta en roll som de kanske inte gör annars. Han påpekar också att det är just vid konserter och andra kulturevenemang på skolan där eleverna deltar som föräldrar kommer fram och tackar för ett bra arbete med eleverna.

Det är det att du har fina konserter och ett fint Lucia och att... då har vi en kabaré här. Det är det föräldrarna kommer fram och tackar för att deras barn sjunger och spelar (...) att man har fått den här lille killen som gömt sig i en hörna helt plötsligt i nian så är han utklädd (...) och så sitter han längst fram och spelar i kabaréorkestern och det hade man aldrig trott för två år sen. Att den killen över huvud taget skulle våga sätta sig på en scen. (Musiklärare Centrumskolan)

Vad musikläraren på ”Centrumskolan” pekar på är den roll som han anser att musikämnet har i skolan. Enligt honom är det bland annat till för elevernas personliga och musikaliska utveck-

ling och för att föräldrarna ska se deras barns utveckling genom konserter och föreställningar av olika slag. Ingen av de andra lärarna påpekar något specifikt om detta mer än musikläraren på "Mångfaldsskolan" som pratar om några årliga projekt som de har på skolan.

Likaså nämner musikläraren på "Villaskolan", ganska tydligt, vad hon ser som sin uppgift som musiklärare och vad det är hon ska förmedla till eleverna i sitt ämne. Hon talar här om att det är viktigt för elevernas allmänbildning att lära sig det hon undervisar.

Min uppgift är ju inte att bara syssla med det ni lyssnar på varje dag. Utan det är att bredda er musiksmak och sen behöver ni inte lyssna på det någon mer gång men just nu ska ni göra det. För det är det vi håller på med nu. Du behöver kunna det för din allmänbildning och så vidare.
(Musiklärare Villaskolan)

Musikläraren på "Mångfaldsskolan" nämner ett årligt återkommande projekt i förbifarten. Vi talade inte främst om skoltraditioner, men ämnet kom upp. Andra projekt som brukar komma upp årligen är Lucia, julavslutning, avslutning inför sommarlov och säkert mycket annat som en musiklärare arbetar med.

Och när de till exempel ska spela på konserter och sådant som nu till 'Norrdagen' så brukar de demokratiskt få rösta fram låtar. (Musiklärare Mångfaldsskolan)

6. Resultatdiskussion

I kursplanen för musik (2011) finns formulerat vad musikundervisningen ska innehålla. Letar man specifikt efter genrebredd hittar man ganska mycket om det. *"Elevernas erfarenheter av musik ska utmanas och fördjupas i mötet med andras musikaliska erfarenheter"* (sid. 44). Att elevernas erfarenheter av musik ska utmanas kan utifrån ett genreperspektiv tolkas som att eleverna ska inhämta ny kunskap i musikundervisningen om musik som de inte har erfarenhet av. Detta har jag undersökt genom intervjuer och studier i tidigare forskning och kommit fram till några gemensamma nämnare för hur kursplanen tolkas och vad som sätter käppar i hjulet för den undervisning som förespråkas.

6.1 Tid och individanpassning

Om eleverna ska ges "förutsättningar att utveckla sin förmåga" (Kursplanen, sid. 44) på olika områden som anges i kursplanen, är individanpassning nödvändig. Om läraren ständigt utgår från elevens önsknings, till exempel att spela istället för att gå igenom musikhistoria, kan man gå miste om andra genrer eftersom man sällan spelar annat än pop och rock i musikundervisningen, precis som framgår av intervjuerna. Det uttrycks mycket tydligt av musikleäraren på "Villaskolan": "Det blir ju mest det som är lätt att spela nämligen enklare pop- och rocklåtar". De genrer som är svårare att spela i klass tenderar att bli de genrer som eleverna får lite eller ingen undervisning i alls.

Precis som det står i Skolinspektionens granskning (2011), tenderar pop- och rockgenren att dominera (sid. 16). Kanske är många lärare nöjda med att undervisa det som de vet att de flesta ungdomar gillar att lyssna på. Det är svårare att få gehör från eleverna om man presenterar något som de tycker är dåligt eller töntigt.

Om pop och rock är lätt att undervisa och eleverna tycker om det, är det bekvämt för läraren. Jag menar att det inte är möjligt att uppnå de nationella målen genom att enbart undervisa eleverna i pop och rock även om dessa har stor del i innehållet av kursplanen eftersom undervisningen i högre årskurser ska innehålla *"konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika kulturer och deras musikaliska karaktärsdrag"* (Kursplan Musik, 2011, sid. 46).

Flera av de elever som intervjuats har uttryckt en besvikelse över att mest få undervisning i pop och rock. En av eleverna på "Centrumskolan" satt ensam i korridoren under lektionstid och övade på ett stycke av Grieg på gitarr. Han ställde krav på undervisningens innehåll och hade själv stort musikintresse. Det kan ha varit en utmaning, men han fick spela en-

sam och inte i grupp med de andra. Det framgick inte vad han tyckte om det, men att han inte fick spela i grupp visar på att trots att skolan har bra musikundervisning med bra utrustning och flera utrustade grupprum får inte alla elever utmanas på samma sätt. Hur ska man tillmötesgå dem som föredrar genrer utanför normen? För vissa elever är det för svårt och för andra är det för lätt. Eleven som spelade Grieg i korridoren önskade: ”andra stilar som inte kräver så stor skillnad, kanske blues eller ja... klassisk rock” (Elev 4 ”Centrumskolan”).

Även om dessa genrer kan vara för avancerade för de flesta i högstadiet, är det ett typiskt fall där läraren kan individanpassa undervisningen. Om en ensemble inte är tillräckligt bra på att spela en avancerad rocklåt menar jag att den duktigare kan spela det som är svårare. Läraren bör göra ett arrangemang med flera nivågrader, förenklingar och utmaningar, så att eleven kan spela på den nivån hon befinner sig. Detta motsäger det som musikläraren på ”Mångfaldsskolan” talade om. Hon tyckte att man ska använda låtar som alla i gruppen klarar. Jag menar att risken finns att man tappar de elever som spelar på avancerad nivå eller de som inte klarar hög nivå.

Det som ständigt påpekas i intervjuerna och som syns i skolinspektionens granskningar av musikundervisningen (2011) är att tiden som är tilldelad musikämnet inte räcker till för att bedriva undervisning som tillgodoser alla elevers behov. Musikläraren kan sällan gå på djupet i sin undervisning eftersom den mesta av tiden går åt till att spela. Utvecklingen i spelandet tar tid eftersom många elever behöver mycket tid till övning. Musikalisk färdighet bygger ju på övning. Hade musikämnet benådats med mer tid hade musiklärarna haft mer utrymme att bredda musikundervisningen.

Detta kan också kopplas till problematiken kring individanpassning. Hur ska man hinna se till varje elevs enskilda behov av individanpassning i en klass på närmare 30 elever? Här fick jag olika svar från olika lärare. En sa att hon brukar anpassa efter individerna och deras nivåer, en annan sa att hon brukar välja låtar som hon vet att alla klarar av att spela eftersom en del elever kommer med förslag på låtar som de själva inte klarar av att spela eftersom nivån är för avancerad. Jag förespråkar idén om att individanpassa så långt det är möjligt. Men man kanske ska se dessa uttalanden som komplement till varandra. Det går kanske inte att applicera en av metoderna på alla klasser man undervisar. Man får se till gruppens dynamik och nivåskillnad.

6.2 Musiklärarens uppgift och skolans roll

Något som kom på tal under intervjuerna var vad skolans och musikämnets roll är. Skolinpektionen (2011) hävdar att elever har lite inflytande i vad som ska undervisas men de tar också upp ett exempel på där eleverna får vara med och bestämma. Eftersom de inte redovisar något resultat kan man inte veta huruvida det fungerade bra eller dåligt och om det är en metod som passar alla skolor. Deras exempel motsäger vad Ziehe (Claesdotter, 2011) talar om, nämligen att eleverna också behöver främmande moment i musikundervisningen och lära sig att förhålla sig till det. Det är en del i vad det betyder att bli vuxen. Musikläraren på ”Villaskolan” för ett liknande resonemang när hon berättar att hennes undervisning är till för elevernas allmänbildning. Eleverna får lära sig att ta emot det hon undervisar och därmed lära sig att bemöta något som de inte befattar sig med på fritiden. Kursplanens (2011) mål säger bland annat: ”Elevernas erfarenheter av musik ska utmanas och fördjupas i mötet med andras musikaliska erfarenheter” (sid. 44). Eftersom kursplanen förespråkar bredd och främmande utmaningar, tycker jag det är viktigt att ta fasta på det och utforma planering av lektionerna utifrån det. Det är en stor utmaning att undervisa något som eleverna kan uppfatta som dålig eller gammal musik. Då anser jag att det kan vara en god idé att samtala med eleverna om vilka kunskaper de enligt kursplanen ska tillägna sig på musiklektionerna. Om eleverna får upp ögonen för vad som faktiskt står angivet i kursplanen kan de på det sättet involveras i planeringen i den mån det är möjligt och se möjligheter i att möta något främmande.

Traditioner ser olika ut på olika skolor. Ofta knyts musikämnet till skolans traditioner i form av Luciatåg, terminsavslutningar och olika högtider som firas i Sverige eller projekt i olika former. Därmed går mycket tid åt till det som egentligen inte har med musikundervisningens mål att göra. Det kan då uppfattas som att dessa aktiviteter utgör musikämnets roll på skolan. Delvis stämmer det och eleverna kan lära sig mycket på konserter och olika typer av föreställningar. Men det kan lika gärna höras till svenskämnet som musikämnet. Skolverket (2003) och musikläraren på ”Centrumskolan” beskriver hur musikämnet har en viss roll på varje skolenhet i form av olika traditioner. Musikläraren på ”Centrumskolan” beskriver en elev som blommade ut i samband med en kabaréuppsättning på skolan på ett sätt som kanske inte vore möjligt i andra sammanhang. Där, menar han, att musiken i skolan har en stor uppgift. Skolverket (2003) uttrycker ett liknande tankesätt: ”Varje skolenhet kan ha utvecklat speciella musiktraditioner och olika arbetsformer för musikämnet i skolan. Det kan vara olika återkommande musikevenemang, projektverksamhet eller musikaktiviteter i det vardagliga arbetet vid skolenheten” (sid. 185). Musikundervisningen har onekligen den rollen och den är

viktig även för eleverna för att de ska märka hur de har utvecklats och även för att de ska våga anta utmaningen som ett uppträdande innebär.

6.3 Genrebredd i undervisningen

Elever och musiklärare var i studien inte särskilt överens. Den skola där eleverna och musikläraren var överens var "Villaskolan". Där refererade eleverna och musikläraren, ovetandes om varandra, till samma moment i undervisningen när de redogjorde för vad de hade gjort på musikundervisningen hittills. I övrigt hade eleverna ofta andra åsikter än lärarna. Eleverna uttryckte inte så många önskemål, en elev på "Centrumskolan" ville spela klassisk musik, men många elever talade om vad de ansåg att de sysslade minst med i musikundervisningen. Funk, folkmusik, klassisk musik, jazz, blues, country och metal var några genrer som nämnades. Några elever kanske inte heller hade grepp om att deras musiklärare faktiskt arbetade för att undervisa brett. Musiklärarna redogjorde för deras arbete med bredd i undervisningen. Bara en av lärarna uttryckte en ovilja att arbeta med klassisk musik och folkmusik med motiveringen att eleverna ska ha lärt sig det i tidigare årskurser. Efter intervjun med eleverna på "Radhuskolan" misstänkte jag att några av eleverna där möjligen hade svårt att skilja på genrer och att benämna dem.

Kursplanen (2011) förespråkar genrebredd på flera olika sätt. Enligt kursplanen ska elever inte bara skapa musik utan skapa musik i olika genrer vilket blir knepigt om musiklärarna inte inkluderar alla genrer i undervisningen.

Det må vara en stor utmaning att få elever att uppskatta klassisk musik men det gäller att hitta nya sätt att presentera den. Detsamma gäller för folkmusik och många andra genrer. I min mening finns det tre faktorer som är väsentliga i sammanhanget. För det första bör det vara lätt att spela. För det andra bör man koppla musikhistoria tätt samman med musicerandet för att få en helhetsbild. Min uppfattning är att förståelsen för klassisk musik försvagas om man inte känner till den dåvarande samtidens omständigheter. Bilder, berättelser, skapande, rörelse, rytmik och gestaltande kan hjälpa till att till exempel knyta en kompositör till ett sammanhang. För det tredje anser jag, utifrån kursplanen (2011) och Ziehe (Claesdotter, 2011), att det är skolans uppgift att förmedla något som är obekant för elever. Inte det som redan är bekant.

Alla musiklärare borde ställa högre krav på kursplanens formuleringar vad gäller "musikens verktyg" så att det blir tydligt vilka instrument som ska användas till de specifika genrer som innefattas i musikundervisningen.

7. Slutsats

Konklusioner utifrån det som sagts hittills presenteras nedan. Rubrikerna är de frågor som jag ställde i inledningen av uppsatsen.

7.1 På vilket sätt följs kursplanen när det gäller genrebredd?

De flesta musklärare gör så gott de kan för att följa kursplanen. Under studiens gång har det visat sig att tiden inte räcker till för fördjupning i de områden som enligt kursplanen ska finnas med i musikundervisningen i grundskolan. Att tiden inte räcker till nämner alla de intervjuade lärarna som något som påverkar undervisningens innehåll. Därför är det svårt att följa kursplanen till punkt och pricka även om lärarna var medvetna om kursplanens innehåll och planerade efter den. För att lösa problemet med att kursplanen inte följs bör musikämnet tilldelas fler undervisningstimmar i grundskolan. Flera av lärarna är också mycket lyhörda och vill ta reda på vad eleverna vill spela. Det finns en motsättning där. Kursplanen (2011) förespråkar bredd i undervisningen, Skolverket (2003) påpekar också att man som lärare bör ta intryck av elevernas intressevärldar. Ziehe (Claesdotter 2011) tycker att man ska utsätta eleverna för främmande inslag då och då.

Viljan att arbeta med genrebredd verkar skilja sig mellan musklärarna. En av dem säger uppriktigt att han inte vill arbeta med klassisk musik och folkmusik eftersom det inte går hem hos eleverna och han tycker att det hör de lägre årskurserna till. Däremot förebildar han gärna för att visa skillnader i musikstilar vilket också är nyttigt för elevernas förmåga att göra genrebestämningar.

Kursplanen säger en sak. Sedan är det upp till skolan och muskläraren att tolka kursplanen och följa den så långt det är möjligt på just den skolan. I skolornas musiksalar finns bra utrustning men tiden upplevs vara ett hinder. Men med vilja och konkreta handlingar visar musklärarna på olika vis att de hittat sätt att arbeta med genrebredd trots tidsbegränsning.

7.2 Vilken musik spelas på lektionerna?

Det som spelas mest på de skolorna är rock och pop. Anledningen, enligt lärarna, är att det är den musik som är lättast att spela, och som barn och ungdomar kan lära sig att spela eftersom man kan göra låtarna enkla. Många poplåtar kan spelas på tre eller fyra ackord. Det är också en fördel att många känner igen pop och rock från olika medier. Man kan också nivåanpassa många poplåtar så att varje elev kan utmanas på den nivå var och en befinner sig. En musklä-

rare kan behöva ta hänsyn till elevernas förkunskaper. Det finns elever som spelar på Kulturskolan och det finns elever som praktiskt taget inte har några förkunskaper alls. De elever vars föräldrar är välutbildade har, enligt Skolverket (2003), bättre förutsättningar för att klara musikundervisningen än andra. Detta är ytterligare en aspekt i arbetet med att nivåanpassa undervisningen. Att ta hänsyn till elevers förkunskaper. Musikläraren på "Villaskolan" berättade hur hon arbetar med individanpassning genom att välja enkla låtar på tre-fyra ackord. Hon lägger till svårare moment i låtarna om någon elev behöver något svårare att spela. Hon tillägger dock att klasserna som helhet oftast inte hinner bli så duktiga. Alla förespråkar inte individanpassning. Musikläraren på "Mångfaldsskolan" tycker att man ska sträva efter en jämn nivå i klassen. Alla i klassen ska klara av att spela låtarna som används i undervisningen.

Det finns många önskemål om vad som ska spelas. Men är det elevernas önskemål som ska få styra undervisningen? Om detta råder det delade meningar. Lärarna vill tillmötesgå majoriteten, medan elever på skolor med smalt utbud önskar större bredd. Elever och lärare har kanske inte samma bild av vad musikämnet innebär.

7.3 Hur reagerar eleverna när musiklärarna vill introducera en ny genre?

Lärare och elever verkar inte vara överens om vad som ska undervisas. Den motsättningen går att se i de flesta intervjuerna. Jag grundar det på att eleverna ofta önskar göra annat än det som görs i musikundervisningen. Lärarna å sin sida verkar vara måna om att undervisa så brett och bra som möjligt. Två av dem försöker få så stor bredd som möjligt utifrån kursplanen, en försöker spela så mycket som möjligt för att eleverna ska få god instrumentkunskap och ytterligare en försöker dels få med bredd, dels få eleverna att spela. Till detta måste också skolornas olikheter vad gäller elever, område där skolan är belägen och andra faktorer tas i beaktning. Musikläraren på "Centrumskolan" övergav undervisning i musikhistoria, klassisk musik och folkmusik för att eleverna tyckte det var tråkigt medan musikläraren på "Villaskolan" påpekar att eleverna ska bredda sin musiksmak och utveckla sin allmänbildning. I allmänhet verkar eleverna föredra att spela det de själva gillar. De uttrycker inga tankar om att vilja arbeta med något främmande. Snarare avfärdar de till exempel folkmusik men de har samtidigt svårt att argumentera för att denna genre inte passar in i musikundervisningen. På "Villaskolan" får eleverna lära sig främmande saker eftersom läraren insisterar på det. Hon menar att det hör till deras allmänbildning och att det är hennes uppgift att bredda elevernas musiksmak. "sen behöver ni inte lyssna på det någon mer gång men just nu ska ni göra det". Hon får starka reaktioner från elever, särskilt i de lägre högstadietåren, som inte gillar det hon presenterar, men

hon har ändå ett tydligt budskap i att de ska tillägna sig det hon undervisar oavsett vad de har för musikaliska preferenser. På "Villaskolan" och "Mångfaldsskolan" talar musiklärarna också om tolerans för andras musiksmak. Detta tycker de leder till att eleverna vågar tala om vad de föredrar och att eleverna breddar sitt synsätt.

8. Rekommendationer för framtida forskning

Ämnet jag har intresserat mig för har fått tankarna att skena iväg åt olika håll under tiden vilket är intressant i sig. Jag har klart mer frågor efter slutfört arbete än innan så kanske är arbetet inte slutfört? Jag skulle helst se att forskning bedrivs utifrån de frågorna nedan.

- Hur kan man höja musikämnets status?
- Är musikämnets roll att förmedla ny kunskap för eleverna eller är det ett rekreativt ämne?
- Hur bör skolans och särskilt musikämnets utformning se ut om vi ser på frågan i ett större och bredare samhällsperspektiv?
- Vilka skäl har vi att följa ungdomarnas värld?
- Ska skolan ta del av samhällets konsumtionstendenser?
- Läromedel
- Bör kursplanen vara ännu tydligare med vilka genrer som ska läras ut?
- Skulle ett läromedel hjälpa till att ge ämnet samma status på alla skolor i Sverige?

9. Referenser

Claesdotter, A (2011) Vill utmana ungas världar. *Fotnoten nr 2*. 20-23.

Ericsson, C. och Lindgren M. (2011) *Perspektiv på populärmusik och skola*. Lund: Studentlitteratur.

Kursplan för musik (2011). Hämtad från:

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.142367!Menu/article/attachment/Musik.pdf (6 december 2011)

Kvale, S. och Brinkman S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Patel, R. och Davidson B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Sandberg, R., Heiling, G. & Modin, C. (2005). Musik. Ämnesrapport till rapport 253. Nationella utvärderingen av grundskolan 2003. Hämtad från:

http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/2.5006?_xurl=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se%3A8080%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1422 (6 december 2011)

Skolinspektionen (2011) *Musik i grundskolan -Är du med på noterna rektorn?* (Kvalitetsgranskning Rapport 2011:5) Hämtad från:

<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/Musik/kvalgr-mugr-slutrapport.pdf> (6 december 2011)

Skolverkets timplanefördelning i grundskolan (2011). Hämtad från:

http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/Grundskoleutbildning/om_grundskolan/timplan-for-grundskolan-1.159242 (4 december 2011)

Ziehe, T (2003). *Ny ungdom*. Norstedts. (H. O Sjöström, Övers.) Berlin Rohwolt Taschenbuch Verlag GmbH. (Originalarbete publicerat 1982)

10. Bilagor

Bilaga 1 – Mail till lärarna på skolan där jag hade VFU VT-2011

Hej!

Eftersom min utbildning, tvåämneslärare, gör att jag ska genomföra både gymnasie-VFU och skriva en uppsats till hösten, behöver jag sätta igång med uppsatsen redan innan sommaren om jag ska bli färdig i tid.

Jag har tänkt göra intervjuer på fyra högstadieskolor, en lärare på varje skola och 4-5 elever (i åttan har jag tänkt mig) på varje skola. Jag tror jag begränsar det till elever som inte går musikprofil utan som får vanlig musikundervisning. Återkommer med fler detaljer inom kort.

Detta innebär rent praktiskt en intervju med EN av er musklärare. Det ska inte ta mer än en timme (förmodligen går det fortare) Var detta görs kan vi komma överens om när ni har bestämt vem som vill bli intervjuad. Det är viktigast att jag får tillgång till ca 4-5 elever i åttan innan deras sommarlov börjar (...). Intervjun med den av er som vill delta är inte lika bråttom.

Jag återkommer med närmare detaljer när/om vi ska boka in tider för detta. Det är Anna Houmann som vägleder mig i detta innan sommaren.

Tack för att ni läser detta! Säg gärna till så fort som möjligt om ni vill delta eller inte så jag vet om jag ska kontakta en annan skola. Jag har förståelse för att ni har annat att göra.

Vi hörs!

/Lotta

Bilaga 2 – Mail med förfrågan till lärare.

Hej!

Mitt namn är Charlotta Wallerstein. Jag går sista terminen på musiklärarutbildningen vid Musikhögskolan i Malmö. Jag har just börjat skriva mitt examensarbete och undrar om någon av er som undervisar på högstadiet skulle vilja delta i min studie och bli intervjuad av mig.

Mitt examensarbete ska handla om genrebredd i musikundervisningen. För mig är detta ämne mycket intressant och min förhoppning är att även Du får ut något av intervjun och arbetet som följer på den. Genrebredd syftar på spridningen av olika musikstilar och musikinriktningar i musikundervisningen. Handledaren för mitt examensarbete är Anna Houmann.

Själva intervjun tar 15 minuter, men med allt runt omkring, provinspelning, hitta ett rum att vara i osv tar det ca 30 min. Min tanke är att vi ska kunna hålla intervjun någon gång i vecka 40 eller 41. Tidigare kan också gå bra för min del.

Jag skulle också behöva intervjua 4-5 elever i åttonde klass. Gärna jämt fördelat mellan tjejer och killar. Jag intervjuar alltså Dig och sedan eleverna separat.

Alla som intervjuas är anonyma. Alltså kommer läsaren inte kunna spåra i uppsatsen vem jag intervjuat. Jag kommer göra en ljudupptagning som jag sedan transkriberar. (Jag filmar ingenting).

Bilaga 3 - Påminnelsemail

Hej!

För några veckor sen fick ni ett mail av mig där jag frågade om någon av er ville bli intervjuad av mig som en del i mitt examensarbete om genrebredd i högstadiets musikundervisning.

Jag förstår att ni har mycket annat att tänka på, men jag skulle gärna vilja veta om någon av er tre är intresserad.

På måndagar v 41, 42, 43 (och hela v 44 men då kanske det är svårt p.g.a lov) har jag tid för intervju. Intervjun tar ca 15 minuter och du behöver inte på något sätt förbereda dig mer än att hitta en lokal där vi kan vara.

Jag skulle också behöva intervjua 4-5 elever, gärna i åttan om de har musikundervisning. Annars sjuor eller nior.

Jag hoppas att någon av er som läser detta har en stund över till detta. En intervju med en av er skulle hjälpa mig mycket!

Med vänlig hälsning,

Charlotta Wallerstein

Bilaga 4 - Intervjufrågor till elever

- Vilken genre spelar eller lyssnar du helst på?
- Vilken genre anser du att ni har sysslat mest respektive minst med på musiken i högstadiet?
- Tycker du att du har kommit i kontakt med någon ny genre på musiken i skolan som du inte har lyssnat på, spelat eller sjungit på fritiden?

Bilaga 5 – Intervjufrågor till lärare

- Hur länge har du arbetat som musiklärare?
 - Vilket är ditt huvudinstrument? – Vilka andra instrument spelar du gärna och/eller mycket?
-

- Vilken typ av musik håller du dig gärna till då?
 - Vad är det du tycker är så bra med just den musiken?
-

Nu ska vi prata mer om musiken i din undervisning;

1. Vilka genrer får eleverna spela, sjunga och fördjupa sig i teoretiskt på dina lektioner?
2. Stöter du på motstånd när du vill presentera någon genre eller typ av musik som är okänd för eleverna? – Anser du att det kan bli svårt eller omöjligt att, rent genremässigt, få med allt som krävs av den nya läroplanen?
3. Upplever du att dina elever stöter på musikstilar och genrer i skolan som de inte verkar ha kommit i kontakt med utanför musikundervisningen i skolan?
4. Vilken genre tycker du att eleverna har fått syssla mest respektive minst med i musiken på högstadiet? Varför tror du att det har blivit just så?
5. Tror du att din musiksmak påverkar din undervisning?

Bilaga 6 – Kursplanen i musik

3.8 Musik

Musik finns i alla kulturer och berör människor såväl kroppsligt som tanke- och känslomässigt. Musik som estetisk uttrycksform används i en mängd sammanhang, har olika funktioner och betyder olika saker för var och en av oss. Den är också en viktig del i människors sociala gemenskap och kan påverka individens identitetsutveckling. I vår tid förenas musik från skilda kulturer och epoker med andra konstformer i nya uttryck. Kunskaper om och i musik ökar möjligheterna att delta i samhällets kulturliv.

Syfte

Undervisningen i ämnet musik ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper som gör det möjligt att delta i musikaliska sammanhang, både genom att själva musicera och genom att lyssna till musik.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig musik som uttrycksform och kommunikationsmedel. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskap att använda röst, musikinstrument, digitala verktyg samt musikaliska begrepp och symboler i olika musikaliska former och sammanhang.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en musikalisk lyhördhet som gör det möjligt att i samarbete med andra skapa, bearbeta och framföra musik i olika former.

Undervisningen ska ge eleverna både möjlighet att utveckla en tilltro till sin förmåga att sjunga och spela och ett intresse för att utveckla sin musikaliska kreativitet.

Genom undervisningen ska eleverna utveckla förmågan att uppleva och reflektera över musik.

Elevernas erfarenheter av musik ska utmanas och fördjupas i mötet med andras musikaliska erfarenheter. Därigenom ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar sina kunskaper om och förståelse för olika musikkulturer, såväl den egna som andras.

Genom undervisningen i ämnet musik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer,
- skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer, och
- analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.

Centralt innehåll

I årskurs 1-3

Musicerande och musikskapande

- Sång och spel i olika former: unison sång, kanon och växelsång samt ensemblespel.
- Imitation och improvisation med rörelser, rytmer och toner.
- Enkla former av musikskapande, till exempel med utgångspunkt i text eller bild.
- Gestaltning av sånger och berättelser med ljud, rytmer och rörelser.

Musikens verktyg

- Rösten som instrument med variation av rytm, klang och dynamik.
- Slagverk, stränginstrument och tangentinstrument med variation av rytm, klang och dynamik.
- Rytm, klang, dynamik och tonhöjd som byggstenar för att musicera och komponera musik.
- Musiksymboler, bilder och tecken.

Musikens sammanhang och funktioner

- Associationer, tankar, känslor och bilder som uppkommer när man lyssnar på musik.

- Olika instrument från grupperna blås-, sträng-, tangent- och slagverksinstrument. Hur instrumenten låter och ser ut.
- Musik som knyter an till elevens vardagliga och högtidliga sammanhang, däribland nationalsången och några av de vanligaste psalmerna, samt inblickar i svensk och nordisk barnvisetradition.

I årskurs 4–6

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform i olika genrer.
- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster, till exempel ackordföljder, perioder och kompmodeller.
- Imitation och improvisation med röst och instrument, rytmer och toner.
- Musikskapande med utgångspunkt i musikaliska mönster och former, till exempel ackordföljder och basgångar.
- Musikframföranden.

Musikens verktyg

- Röst- och hörselvård vid musikaliska aktiviteter, till exempel uppvärmningsövningar.
- Hälsosamma ljudnivåer och olika typer av musikhörselskydd.
- Rösten som instrument för olika vokala uttryck, till exempel sång, jojk och rap.
- Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för melodi- och rytmspel eller för ackompanjemang.
- Rytym, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers och refräng som byggestenar för att komponera musik i olika genrer.
- Musiksymboler, grafisk notation, noter och ackordbeteckningar.
- Digitala verktyg för ljud- och musikskapande.

Musikens sammanhang och funktioner

- Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan i olika sammanhang. Hur musik används för påverkan och rekreation och i olika rituella sammanhang.
- Ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om musicerande och om intryck samt upplevelser av musik.
- Musik tillsammans med bild, text och dans. Hur olika estetiska uttryck kan samspela.
- Indelningen i stråk-, blås-, sträng-, tangent- och slagverksinstrument.
- Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika kulturer och deras musikaliska karaktärsdrag.

I årskurs 7–9

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck.
- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster i olika genrer.
- Rytmsk och melodisk improvisation till trumkomp, ackordföljder eller melodislingor med röst och instrument.
- Musikskapande i olika genrer, till exempel visor, ljudkompositioner och låtar.
- Musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras.

Musikens verktyg

- Röstvård, hörselvård och orsaker till att musiklyssnande och musicerande kan bidra till hörselskador samt hur hörselskador kan förebyggas.
- Hur rösten kan varieras i flerstämmiga, vokala uttryck i olika genrer.
- Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för spel i olika ton- och taktarter.
- Rytm, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers, refräng och ackord som byggstenar för att musicera och komponera musik i olika genrer och med varierande instrumentation.
- Musiksymboler och notsystem, noter, tabulatur, ackordbeteckningar och grafisk notation.
- Digitala verktyg för musikskapande, inspelning och bearbetning.

Musikens sammanhang och funktioner

- Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan. Musikens funktion för att markera identitet och grupptillhörighet i olika kulturer, med fokus på etnicitet och kön.
- Hur musik används i olika medier, till exempel i film och datorspel.
- Instrument och deras funktion i olika genrer och sammanhang, till exempel i en symfoniorkester eller i ett rockband.
- Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.